

СПОГОДБА ЗА ИНСТРУМЕНТ

ПОМЕЃУ

ЕВРОПСКАТА УНИЈА

претставувана од Комисијата

И

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

претставувана од Владата на Северна Македонија

ЗА

**ПОСЕБНИ АРАНЖМАНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА
ПОДДРШКАТА ОД УНИЈАТА ЗА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО СОГЛАСНОСТ СО
ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ**

СОДРЖИНА

НАСЛОВ I: ОПШТИ ОДРЕДБИ.....	6
Член 1 Толкување и дефиниции.....	6
Член 2 Предмет и опсег на Спогодбата.....	8
Член 3 Општи начела за поддршка од Унијата во рамките на Инструментот.....	9
Член 4 Рестриктивни мерки на ЕУ.....	11
Член 5 Национален координатор на Инструментот за реформи и раст.....	12
НАСЛОВ II: ПРАВИЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ.....	14
Член 6 Предуслови, општи услови и услови за плаќање за поддршка од Унијата во рамките на Инструментот.....	14
НАСЛОВ III: ДАНОЦИ И ПОДОБНОСТ.....	15
Член 7 Даноци, царини и давачки.....	15
НАСЛОВ IV: ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА УНИЈАТА.....	17
Член 9 Системи за внатрешна контрола и обврски за борба против лошото управување со средствата.....	17
Член 10 Служба за координација на борбата против измами.....	20
Член 11 Структура на ЕУ за борба против измама и соработката на корисникот со истата.....	20
Член 12 Права на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата да го следат спроведувањето на Инструментот, да истражуваат и да добијат пристап.....	22
НАСЛОВ V: ОСЛОБОДУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ. 25	25
Член 13 Претфинансирање.....	25
Член 14 Правила за ослободување на средствата.....	25
Член 15 Распределба на плаќања.....	28
Член 16 Исплата на поддршка за заем.....	28
Член 17 Правила за задржување, намалување и прераспределба на средствата пред ослободување на средствата.....	29
Член 18 Правила за намалување, враќање и спроведување по ослободувањето на средствата.....	29
Член 19 Неповратна поддршка насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан.....	31
Член 20 Поддршка за заем насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан.....	31
НАСЛОВ VI: ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ЗАШТИТА НА ПОДАТОЦИ И ВИДЛИВОСТ.....	32
Член 21 Собирање податоци и транспарентност.....	32
Член 22 Заштита на податоци.....	33
Член 23 Видливост.....	34
Член 24 Задржување на документи.....	34

НАСЛОВ VII СЛЕДЕЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ	35
Член 25 Општи барања за известување за корисниците	35
Член 26 Јазик.....	37
Член 27 Информации во контекст на екс-пост оценувања на Инструментот за реформи и раст од Комисијата	37
НАСЛОВ VIII: ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	37
Член 28 Влегување во сила.....	37
Член 29 Измени	37
Член 32 Комуникација и размена на информации	39
Член 33 Применливо право и јурисдикција.....	40
Член 34 Аранжмани за обезбедување дополнителни информации	40
Член 35 Европски парламент и Совет.....	41
Член 36 Анекси	41
АНЕКС А: МОДЕЛ ЗА БАРАЊЕТО ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА	42
АНЕКС Б: МОДЕЛ ЗА ИЗЈАВАТА ЗА ГАРАНЦИЈА	47
АНЕКС В: ПРИЈАВУВАЊЕ НА НЕПРАВИЛНОСТИ	49
АНЕКС Г: ДОПОЛНИТЕЛНИ ДЕФИНИЦИИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ЕУ.....	52

Верзија од 9 ОКТОМВРИ 2024 ГОДИНА

Европската Унија претставувана од Европската комисија, во понатамошниот текст **„Комисијата“**,

од една страна,

и Република Северна Македонија, претставувана од Владата на Северна Македонија, во понатамошниот текст **„корисникот“**

од друга страна,

и заедно, заеднички наречени **„страните“**,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО

- (1) Регулативата (ЕУ) 2024/1449 на Европскиот парламент и на Советот го воспостави „Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан“ (**„Инструментот“**)¹ за поддршка на процесот на проширување преку забрзување на усогласувањето со правото на Унијата, забрзување на регионалната економска интеграција како и социо-економска конвергенција со ЕУ.
- (2) Во согласност со член 11 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот на 11 октомври, 2024 година достави до Комисијата Реформска агенда за времетраењето на Инструментот, која обезбедува сеопфатна рамка за постигнување на целите на Инструментот и која се заснова на структурните реформи, дел од најновата програма за економски реформи и поврзаните заеднички политички насоки договорени на економскиот и финансискиот дијалог во мај 2023 година, нејзината стратегија за раст онаму каде што е применливо, рамката на политиката за проширување и Економскиот и инвестицискиот план за Западен Балкан. Реформската агенда, исто така, ги утврдува областите за инвестирање.
- (3) Во согласност со член 13 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, конечниот датум на спроведување од 31 декември 2027 година утврден во Реформската агенда за исполнување на условите за плаќање поврзани со конечниот сет мерки треба да го вклучи времето потребно за Комисијата да го оцени успешното исполнување на засегнатите услови за плаќање и да ги донесе следните одлуки за ослободување. Според тоа, и како што е пропишано со член 13(1), точка (i) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот треба да ги спроведе договорените квалитативни и квантитативни чекори најдоцна до 31 август 2027 година и да поднесе соодветно оправдано барање за ослободување на средствата во однос на исполнетите услови за плаќање поврзани со овие квантитативни и квалитативни чекори без одлагање, а најдоцна до 30 септември 2027 година.

¹ Регулатива (ЕУ) 2024/1449 на Европскиот парламент и на Советот од 14 мај 2024 година за воспоставување на Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан, Сл. весник L, 2024/1449, 24.5.2024 година, стр. 1.

- (4) Во согласност со член 14 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Комисијата ја оцени релевантноста, сеопфатноста и соодветноста на Реформската агенда.
- (5) Реформската агенда треба да биде одобрена со Одлуката за спроведување на Комисијата.
- (6) Во согласност со член 19 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, со цел да се максимизира моќта на финансиската поддршка од Унијата за привлекување дополнителни инвестиции и да се обезбеди контрола на Унијата врз расходите, инфраструктурните инвестиции кои ја поддржуваат Реформската агенда треба да се спроведат преку Инвестициската рамка за Западен Балкан („ИРЗБ“) и Европскиот заеднички фонд за Западен Балкан формиран во рамките на ИРЗБ за примање придонеси од донатори („ЕЗФЗБ“) во согласност со правилата на фондот („**Општите услови за заеднички фонд**“). Комисијата поднесува релевантни инвестициски проекти или програмски предлози до Оперативниот одбор на ИРЗБ за негово мислење само по исполнување на релевантните услови и донесувањето на одлуката на Комисијата наведена во член 21(3) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Комисијата треба да склучи спогодба за инструмент („**Спогодбата за инструмент**“) со корисникот која ги утврдува начелата на финансиската соработка помеѓу Комисијата и корисникот и обврските и условите што треба да ги исполни корисникот за ослободување на финансирањето на Инструментот.
- (7) Имајќи предвид дека во рамките на Инструментот, поддршката спроведена преку ИРЗБ има за цел да финансира инвестициски проекти со долг период на реализација, оправдано е да се предвиди период на реализација од 204 месеци, што е пропорционално на рокот на траење на инвестициските проекти.
- (8) Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Спогодбата за инструмент треба да претставува рамковна спогодба со која се утврдуваат конкретни аранжмани за спроведувањето на поддршката од Унијата во рамките на Инструментот, пренесувајќи ги релевантните одредби од Регулативата (ЕУ) 2024/1449 во билатерални права и обврски за Комисијата и корисникот. Таа, исто така, треба да претставува спогодба за финансирање во рамките на значењето на член 114(2) од Регулативата (ЕУ, Евроатом) 2024/2509² („**Финансиската регулатива**“) во однос на износот на неповратната поддршка во рамките на Инструментот.
- (9) Неопходно е да се осигури спроведување на правилата за соработка за заштита на финансиските интереси на Унијата утврдени со член 223(5)(в) и член 129 од Финансиската регулатива.
- (10) Спогодбата за инструментот не е во спротивност со обврската да се пријави до Европското јавно обвинителство (ЕППО) секое криминално однесување во

² Регулатива (ЕУ, Евроатом) 2024/2509 на Европскиот парламент и на Советот од 23 септември 2024 година за финансиските правила што се применуваат на општиот буџет на Унијата, Сл. весник L 239, 26.9.2024 година.

однос на кое би можело да ја врши својата надлежност во согласност со член 24 од Регулацијата (ЕУ) 2017/1939 на Советот³, како и протоколот на известувања помеѓу Комисијата и ОЛАФ и помеѓу Комисијата и ЕППО дефинирани во Административните аранжмани помеѓу Европската комисија и ОЛАФ (C(2018)7705 од 21 ноември 2018 година) и работниот аранжман меѓу ОЛАФ и ЕППО од 5 јули 2021 година, и Спогодбата од 18 јуни 2021 година помеѓу Европската комисија и ЕППО.

- (11) Во рамките на рестриктивните мерки на Унијата, донесени врз основа на член 29 од ДЕУ и член 215 од ДФЕУ, никакви средства или економски ресурси не треба да се стават на располагање, директно или индиректно, на или во корист на одредени правни лица, субјекти или тела. Дополнително, секторските рестриктивни мерки забрануваат, меѓу другото, одредени трансакции со трети земји кои подлежат на санкции, забранувајќи финансирање и финансиска помош поврзани со забранети стоки и услуги, забранувајќи јавни договори или договори за концесии со, и поддршка според, програмите на Унијата во корист на лица во одредени трети земји кои подлежат на санкции. Затоа, со Спогодбата за инструмент треба да се утврди обврска за корисникот да се осигури дека финансирањето во рамките на Инструментот не се обезбедува во спротивност со кои било од рестриктивните мерки на Унијата.

СЕ ДОГОВОРИЈА КАКО ШТО СЛЕДУВА:

НАСЛОВ I: ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1 Толкување и дефиниции

1. Термините употребени во оваа спогодба го имаат истото значење како што е дефинирано и им е припишано во Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.
2. Упатувањата на оваа спогодба се наменети како упатувања на таквата спогодба како што е изменета, дополнета или заменета.
3. **„Рестриктивни мерки на Унијата“** се рестриктивни мерки донесени од Унијата во согласност со член 29 од Договорот за Европската Унија (ДЕУ) или член 215 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ).
4. **„ИРЗБ“** е Инвестициска рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), заедничка иницијатива на ЕУ, партнерски финансиски организации, билатерални донатори и корисници, чија цел е да се зајакне хармонизацијата и соработката во инвестициите за социо-економскиот развој на регионот и да придонесе за

³ Регулација (ЕУ) 2017/1939 на Советот од 12 октомври 2017 година за спроведување на засилена соработка за основање на Европското јавно обвинителство („ЕППО“), Сл. весник L 283, 31.10.2017 година, стр. 1.

Европската перспектива на Западен Балкан, како што е наведено во член 12 од Регулативата (ЕУ) 2021/1529⁴.

5. **„Европски заеднички фонд за Западен Балкан (ЕЗФЗБ)“** е заеднички фонд основан според Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ) за примање придонеси од донатори, во согласност со Општите услови последен пат одобрени со Одлуката С(2023)4806 на Комисијата од 19 јули 2023 година⁵.
6. **„Аранжман за придонес“** е писмена спогодба склучена помеѓу водечкиот донатор и ЕЗФЗБ која го одредува износот на кој се обврзал водечкиот донатор кон ЕЗФЗБ, валутата на таквиот придонес, начинот на кој ќе се вршат исплатите кон сметката на Фондот и може да содржи други административни прашања што може да се бараат и се дозволени со Општите услови, а ќе бидат поткрепени во образецот приложен во Анекс А кон Општите услови, како што е применливо. Аранжманот за придонес, исто така, служи како придржување кон Општите услови.
7. **„Управувачи со фондови“** се Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) и Европската инвестициска банка (ЕИБ), управувачи со ЕЗФЗБ.
8. **„Националниот координатор на инструментот за реформи и раст“** („Координаторот“) е посредник на корисникот со Комисијата за севкупното спроведување на Инструментот.
9. **„Партнерски финансиски организации“** се меѓународни финансиски институции и национални банки за развој кои спроведуваат социо-економски инвестиции во Западен Балкан во рамките на ИРЗБ.
10. **„Барање за ослободување на средствата“** е барање на корисникот, во форма на Анекс А, за ослободување на ратите.
11. **„Лице кое подлежи на рестриктивни мерки“** е кој било субјект, поединец или група поединци назначени од Унијата како предмет на рестриктивни мерки на Унијата⁶.
12. Дополнително, со цел заштита на финансиските интереси на Унијата, се применуваат дефинициите во Анекс Г.

⁴ Регулатива (ЕУ) 2021/1529 на Европскиот парламент и на Советот од 15 септември 2021 година за воспоставување на Инструментот за претпристапна помош (ИПА III), Сл. весник L 330, 20.9.2021 година, стр. 1.

⁵ Одлука С(2023)4806 на Комисијата за изменување на Одлуката С(2016)3610 на Комисијата последна верзија во однос на одобрувањето на Општите услови на Европскиот заеднички фонд за Западен Балкан, 19.7.2023 година.

⁶ www.sanctionsmap.eu. Листа на санкции е ИТ-алатка за идентификување на режимите на санкции. Санкциите произлегуваат од правните акти објавени во Службениот весник на Европската Унија (Сл. весник). Во случај на несовапаѓање помеѓу објавените правни акти и ажурирањата на веб-страницата, преовладува верзијата на Сл. весник.

ЧЛЕН 2 ПРЕДМЕТ И ОПСЕГ НА СПОГОДБАТА

1. Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, оваа спогодба ги утврдува начелата на финансиската соработка помеѓу Комисијата и корисникот според Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Таа поставува, меѓу другите елементи, детални одредби во врска со:
 - управувањето, контролата, надзорот, следењето, оценувањето, известувањето и ревизијата на средствата во рамките на Инструментот; како и
 - мерките за ефикасно спречување, откривање, корекција и известување за неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и да се овозможи нивна ефикасна интеграција и кривично гонење, од надлежните тела на Унија и/или националните тела.
2. Оваа спогодба, исто така, претставува спогодба за финансирање во рамките на значењето на член 114(2) од Финансиската регулатива во однос на износот на неповратната поддршка во став 3 од овој член.
3. Во согласност со Одлуката за спроведување С(2024)7375 на Комисијата од 23 октомври, 2024 година, со која се одобрува Реформската агенда за корисникот, Унијата става на располагање вкупен финансиски придонес до 215.342.394 ЕУР како неповратна поддршка и вкупен финансиски придонес до 535.012.159 ЕУР како поддршка за заемот, кои ќе бидат ослободени по позитивната оценка за задоволително исполнување од корисникот на условите за плаќање утврдени во Реформската агенда.
4. Овој износ може да се измени во согласност со условите утврдени во член 17 од оваа спогодба.
5. Како што е наведено во дел 2 од Реформската агенда, конечниот датум на спроведување од 31 декември 2027 година за исполнување на условите за плаќање поврзани со конечниот сет мерки го вклучува времето потребно за Комисијата да го оцени успешното исполнување на засегнатите услови за плаќање и да ги донесе следните одлуки за ослободување. Според тоа, корисникот треба да ги спроведе договорените квалитативни и квантитативни чекори најдоцна до 31 август 2027 година и да поднесе соодветно оправдано барање за ослободување на средствата во однос на исполнетите услови за плаќање поврзани со овие квантитативни и квалитативни чекори без одлагање, а најдоцна до 30 септември 2027 година.
6. Износите утврдени во став 3 од овој член може да се зголемат како резултат на прераспределба на средствата меѓу корисниците на Инструментот во согласност со член 17 од оваа спогодба и под услов Комисијата да ја измени одлуката за спроведување, измена на оваа спогодба, и склучување нова спогодба за заем за секој дополнителен износ на заем.

7. Во согласност со член 21(6) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, секој износ во форма на неповратна поддршка што одговара на условите за плаќање што не се исполнети до 31 декември 2028 година не му се должи на корисникот и се откажува.
8. Времетраењето на периодот на спроведување на оваа спогодба е 204 месеци од нејзиното влегување во сила.
9. Во согласност со член 9(2) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, оваа спогодба се дополнува со Спогодба за заем.
10. Финансирањето му се доделува на корисникот во форма на неповратна поддршка и поддршка за заем само откако оваа спогодба и важечката Спогодба за заем ќе влезат во сила.
11. Финансирањето за неповратна поддршка се спроведува под индиректно управување со доверени субјекти и постепено се обезбедува преку придонеси уплатени во ЕЗФЗБ во согласност со условите на аранжманите за придонес склучени помеѓу Комисијата и управувачите со фондовите (како што е наведено во член 20 од оваа спогодба).

ЧЛЕН 3 ОПШТИ НАЧЕЛА ЗА ПОДДРШКА ОД УНИЈАТА ВО РАМКИТЕ НА ИНСТРУМЕНТОТ

1. Поддршката од Унијата во рамките на Инструментот се обезбедува во согласност со рамката на политиката за проширување и се земаат предвид Комуникацијата на Комисијата за политиката за проширување на ЕУ и извештаите вклучени во годишниот пакет на Комисијата за проширување, како и релевантните резолуции на Европскиот парламент, релевантни комуникации од Комисијата и нивните придружни документи, вклучително, каде што е применливо, за владеењето на правото, човековите права, работните документи на службите на Комисијата и заедничките комуникации од Комисијата и високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.
2. Во согласност со член 4 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, следните начела се применуваат за поддршката од Унијата во рамките на Инструментот за реформи и раст:
 - а. Соработката според Инструментот се заснова на потребите и ги промовира начелата за развојна ефективност, имено сопственоста на развојните приоритети од корисникот, фокус на јасна условеност и видливи резултати, инклузивни партнерства, транспарентност и заемна одговорност. Таа соработка се заснова на ефективна и ефикасна распределба и употреба на ресурсите.
 - б. Обезбедувањето на макрофинансиска помош нема да спаѓа во опсегот на Инструментот за реформи и раст.

- в. Поддршката од Инструментот е дополнителна и комплементарна на поддршката обезбедена во рамките на другите програми и инструменти на Унијата. Активностите што се подобни за финансирање според Регулативата (ЕУ) 2024/1449 може да добијат поддршка од други програми и инструменти на Унијата, под услов таквата поддршка да не ги покрива истите расходи и да се обезбеди соодветен надзор и буџетска контрола. Комисијата осигурува комплементарност и синергија помеѓу Инструментот и другите програми и инструменти на Унијата, како и да се избегне дуплирање на помошта и двојно финансирање. Не постои преклопување помеѓу поддршката обезбедена според Регулативата (ЕУ) 2024/1449 и Регулативата (ЕУ) 2021/1529⁷.
- г. Активностите во рамките на Инструментот ги вклучуваат и промовираат демократијата, човековите права и родовата еднаквост, прогресивно усогласувајќи ги политиките на корисникот со социјалните, климатските и еколошките стандарди на Унијата. Тие ги вклучуваат ублажувањето и приспособувањето на климатските промени, каде што е релевантно, намалување на ризикот од катастрофи, заштита на животната средина и зачувување на биолошката разновидност, вклучително и преку оценки на влијанието врз животната средина, онаму каде што е соодветно. Активностите, исто така, го поддржуваат напредокот кон Целите за одржлив развој, промовирајќи интегрирани акции кои можат да создадат заеднички придобивки и на кохерентен начин да исполнат повеќе цели. Тие активности избегнуваат блокирани средства и се водат од начелата „не прави значителна штета“ и „не оставај никого зад себе“, како и од пристапот за вклучување на одржливоста што го поддржува Европскиот зелен договор.
- д. Корисникот и Комисијата осигуруваат дека родовата еднаквост, вклучувањето на родовите аспекти во главните политики и интеграцијата на родовата перспектива се земаат предвид и се промовираат во текот на спроведувањето на Реформската агенда и спроведувањето на Инструментот. Корисникот и Комисијата преземаат соодветни чекори за да спречат каква било дискриминација врз основа на пол, расно или етничко потекло, религија или верување, попреченост, возраст или сексуална ориентација.
- ѓ. Инструментот не поддржува активности или мерки кои се некомпатибилни со енергетските и климатските планови на корисникот, нивниот Национално определен придонес според Договорот од Париз и амбициите да се постигне климатска неутралност најдоцна до 2050 година. Нема да поддржува ниту активности кои промовираат инвестиции во фосилни

7

Регулатива (ЕУ) 2021/1529 на Европскиот парламент и на Советот од 15 септември 2021 година за воспоставување на Инструментот за претпристапна помош (ИПА III) (Сл. весник L 330, 20.9.2021 година, стр. 1).

горива или кои предизвикуваат значителни негативни ефекти врз животната средина, климата или биолошката разновидност.

- е. Во согласност со начелото на инклузивно партнерство, Комисијата се стреми да обезбеди, како што е соодветно, демократска контрола во форма на консултации од Владата на корисникот со нејзиниот соодветен парламент, како и со релевантните засегнати страни, вклучително и локалните и регионалните органи, социјалните партнери и граѓанското општество, вклучително и ранливите групи, сите малцинства и заедници, како што е релевантно, за да им се овозможи да учествуваат во проектирањето и спроведувањето на активностите што се подобни за финансирање во рамките на Инструментот и во поврзаните процеси на следење, контрола и оценување, како што е релевантно. Тие консултации се обидуваат да го претстават плурализмот на општеството на корисникот.
- ж. Корисникот објавува ажурирани податоци за крајните приматели кои добиваат средства од Унијата за спроведувањето на реформите и инвестициите во рамките на овој инструмент, како што е опишано во член 21 од оваа спогодба.

ЧЛЕН 4 РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ НА ЕУ

1. Страните осигуруваат дека нема да бидат ставени на располагање средства или економски ресурси, директно или индиректно, на или во корист на, лице кое подлежи на рестриктивни мерки.
2. Корисникот осигурува дека ниту една трансакција за која е потврдено „совпаѓање“ во списокот на санкции на ЕУ нема да има директна или индиректна корист од финансирањето на ЕУ. Корисникот се обврзува да ја обезбеди оваа обврска:
 - со проверка на совпаѓањата во списокот на санкции на Унијата, пред да започне и пред да изврши плаќања според релевантните договори, за секој изведувач, корисник на грант и краен примател со кои корисникот или партнерските финансиски организации на ИРЗБ во име на корисникот, имаат или се очекува да имаат директна договорна врска, за да се оцени дали тој примател е лице кое подлежи на рестриктивни мерки;
 - со проверка или преку други соодветни средства (кои може да вклучуваат *експост* верификација) со пристап заснован на ризик, дека ниту едно физичко или правно лице, субјект или тело кое индиректно би добило финансирање од Унијата е лице кое подлежи на рестриктивни мерки.
3. Дополнително, страните осигуруваат дека при обезбедување на финансирањето во рамките на Инструментот не се прекршува ниту една друга рестриктивна мерка донесена од Унијата.
4. Во случај кога корисникот оценува дека кој било од примателите (директни или индиректни) на финансирањето на ЕУ е или станал лице кое подлежи на рестриктивни мерки споменато во став 1, или дека финансирањето ги прекршува

рестриктивните мерки споменати во став 3, корисникот веднаш ја информира Комисијата.

5. Без да е во спротивност со обврската од став 3, доколку Комисијата оцени дека користењето на финансиската помош на Унијата во рамките на Инструментот резултира или резултирало со прекршување на рестриктивните мерки на Унијата, таа го информира корисникот, а соодветните износи стануваат неподобни според Инструментот. За таа цел може да се спроведе контрадикторна постапка доколку прекршокот не е отстранет од корисникот. Ова не е во спротивност со какви било права што може да ги има Комисијата со цел да ја суспендира или прекине по други основи акцијата засегната од таквото прекршување, да го врати секое финансирање од ЕУ обезбедено од Комисијата или да ја суспендира или раскине оваа спогодба.
6. Оваа клаузула не е во спротивност со исклучоците или отстапувањата утврдени во рестриктивните мерки на Унијата.
7. Корисникот ги воведува обврските утврдени во ставовите 1 и 3 од овој член за сите корисници на средства платени за мерките за спроведување на реформите и инвестициските проекти вклучени во Реформската агенда или на сите други физички лица или субјекти вклучени во нивното спроведување. Тие обврски изречно ги овластуваат – во рамките на нивните соодветни надлежности – Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО да ги остварат своите права како што е предвидено во член 12 од оваа спогодба.

ЧЛЕН 5 НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР НА ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ

1. Корисникот назначува координатор кој ќе биде посредник со Комисијата за севкупно спроведување на Инструментот.
2. Координаторот е висок претставник на Владата или централната власт на корисникот, со соодветни овластувања да дејствува во име на Владата и да ја координира работата на сите релевантни министерства и институции вклучени во спроведувањето на Инструментот.
3. Координаторот
 - осигурува севкупна координација, навремено спроведување, известување и следење на помошта за корисникот, вклучително и координација во рамки на администрацијата, како и со другите донатори, како што е релевантно, во согласност со целите утврдени во Регулативата (ЕУ) 2024/1449.
 - координира редовен политички дијалог на високо ниво со Комисијата.
 - осигурува тесна врска помеѓу користењето на средствата од Инструментот и општиот процес на пристапување.
 - осигурува дека помошта добиена во рамките на Инструментот е комплементарна со помошта добиена според Регулативата (ЕУ) 2021/1529 и со која било друга надворешна помош што ја прима корисникот.

- е одговорен за подготовка и поднесување на барањата за ослободување на средствата во рамките на Инструментот, за осигурување на нивната веродостојност и за потпишување на изјавата за гаранција.
- ги потпишува или валидира барањата за плаќање според Спогодбата за заем.
- има (i) административен капацитет во однос на човечки ресурси (број на персонал и профили), институционално искуство и стручност, и (ii) мандат и овластување за извршување на сите релевантни задачи, вклучително и одговорности за известување и следење.
- е одговорен за координација со релевантниот орган во однос на обезбедување гаранција за задоволително исполнување на релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда, и дека со средствата се управувало во согласност со сите важечки правила, особено правилата за избегнување на судир на интереси, спречување измами, корупција и двојно финансирање.
- ја управува и насочува работата на придонесот на корисникот во Комитетот за следење наведен во член 25 од оваа спогодба.
- осигурува дека Комисијата без одлагање добива копии од аранжманите за придонес потпишани од корисникот со управувачите со фондовите и доказ за исплата кон ЕЗФЗБ (како што е наведено во член 20 од оваа спогодба).
- е одговорен за координација на посредниците со Комисијата, Европската канцеларија за борба против измами (ОЛАФ), Европското јавно обвинителство (ЕППО), секој дејствувајќи во рамките на нивните соодветни надлежности, како и органите на корисникот за севкупното спроведување на Инструментот. Координаторот обезбедува Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО да може слободно да ги остваруваат своите права и да имаат целосен пристап за остварување на нивните надлежности. Во случајот на ОЛАФ, таквите права, меѓу другото, го вклучуваат правото на спроведување истраги, вклучително проверки и инспекции на самото место, во рамките на нејзиното овластување, а во случајот на ЕППО, правата утврдени во важечките договори за меѓусебна правна помош во кривичната материја.
- е одговорен за координирање на напорите за да се обезбеди дека средствата во рамките на Инструментот за нивната предвидена намена се користат во согласност со начелата на добро финансиско управување, транспарентност, еднаков третман, недискриминација и пропорционалност;
- е одговорен за координација на субјектите на корисникот кои мора да обезбедат правилно управување со средствата во рамките на Инструментот, особено во согласност со правилата на корисникот надополнети со стандардите и правилата за ревизија на Унијата и ОЕЦД за спречување, откривање и корекција на измами, корупција и какви било други незаконски активности, како и судир на интереси и неправилности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.

- осигурува собирање, пристап до и пренос во електронски формат на податоци за физички и правни лица кои добиваат средства за спроведување на мерките во рамките на Инструментот, во согласност со член 22 и 23(2)(г) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.
- е одговорен за обезбедување следење на воспоставувањето и операционализацијата на системите за внатрешна контрола наведени во член 9 од оваа спогодба.
- е одговорен за одржување на соодветни постапки за изготвување на изјавата за гаранција и резимето на ревизиите и контролите извршени на национално ниво. Ова вклучува:
 - ефективна постапка за изготвување на изјавата за гаранција во согласност со моделот во Анекс Б, документирање на резимето на ревизиите и контролите и чување на основните информации за ревизорската трага; и
 - ефективни постапки за да се осигури дека сите случаи на неправилности, измами, корупција и судир на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата се соодветно пријавени и коригирани преку поврати.
- одржува ефективен систем за складирање на сите информации и документи потребни за целите на ревизорската трага на спроведувањето на квалитативните и квантитативните чекори.
- обезбедува дека се исполнети соодветните мерки, вклучително и постапки за проверка дали се исполнети релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда и дали се почитувани начелата на стабилно финансиско управување. Ова вклучува:
 - соодветни средства за органите на кои им е доверено спроведувањето на Реформската агенда да проверат дали се исполнети релевантните квалитативни и квантитативни чекори (на пр. прегледи на документација, проверки на самото место); и
 - соодветни средства за тие органи да проверат дека нема неправилности, измами, корупција или други незаконски активности, вклучително и судир на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, и двојно финансирање (на пр. прегледи на документација, проверки на самото место).

НАСЛОВ II: ПРАВИЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ

Член 6 ПРЕДУСЛОВИ, ОПШТИ УСЛОВИ И УСЛОВИ ЗА ПЛАЌАЊЕ ЗА ПОДДРШКА ОД УНИЈАТА ВО РАМКИТЕ НА ИНСТРУМЕНТОТ

1. Во согласност со член 5(1) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, финансирањето во рамките на овој инструмент е предмет на исполнување од страна на корисникот, на предуслови, општи услови и услови за плаќање, кои ќе бидат исполнети за

секое ослободување на средствата, освен за претфинансирање каде што се применуваат само предусловите и општите услови.

2. Предуслови за поддршката во рамките на Инструментот се оние наведени во член 5(1) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.
3. Во согласност со член 12(3) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, општите услови за поддршка во рамките на Инструментот се макрофинансиска стабилност, добро управување со јавните финансии, транспарентност и надзор над буџетот.
4. Условите за плаќање за поддршка во рамките на Инструментот се утврдени во Реформската агенда. Кога Реформската агенда, вклучително и релевантните услови за плаќање, повеќе не е остварлива од корисникот, делумно или целосно, поради објективни околности, корисникот може да предложи изменета Реформска агенда. Во тој случај, корисникот може да поднесе образложено барање до Комисијата да ја измени одлуката за спроведување на Комисијата со која се одобрува Реформската агенда наведена во член 15(1) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.

НАСЛОВ III: ДАНОЦИ И ПОДОБНОСТ

Член 7 ДАНОЦИ, ЦАРИНИ И ДАВАЧКИ

1. Финансирањето од Унијата не генерира или активира наплата на посебни даноци, царини или давачки. Член 28 од Рамковната спогодба за финансиско партнерство за спроведување на финансиската помош на Унијата во рамките на ИПА III се применува за овој инструмент.
2. Овој член не е во спротивност со привилегиите и имунитетите на субјектите кои ги спроведуваат средствата на Инструментот под индиректно управување, како и за која било спогодба што овие субјекти ја имаат склучено или може да ја склучат со корисникот во однос на даноците, царините и давачките.

Член 8 Правила за подобност

1. Учеството во постапките за набавки и доделување грантови за активности финансирани во рамките на Инструментот е отворено за меѓународни и регионални организации, како и за сите физички лица кои се државјани на, или правни лица ефективно основани во:
 - а. земјите членки на Европската Унија, корисниците, земјите кандидати и договорните страни на Договорот за Европската економска област;
 - б. земји кои обезбедуваат ниво на поддршка за корисниците на овој инструмент споредливо со она што го дава Унијата, земајќи ја предвид големината на нивната економија, и за кои Комисијата воспоставува реципрочен пристап до надворешна помош кај корисниците на овој инструмент.
2. Реципрочниот пристап наведен во став 1(б) може да се одобри за ограничен период од најмалку една година, кога корисникот им одобрува подобност под еднакви

услови на субјекти од Унијата и од земји кои се подобни во рамките на Инструментот. Комисијата одлучува за реципрочниот пристап по консултации со корисникот.

3. Сите набавки и материјали финансирани и набавени од корисникот во рамките на овој инструмент потекнуваат од која било земја наведена во став 1(а) и (б), освен ако тие набавки и материјали не можат да се набават под разумни услови во која било од тие земји. Дополнително, се применуваат правилата за ограничувања утврдени во став 6.
4. Правилата за подобност според овој член не се применуваат и не создаваат ограничувања во однос на државјанството за физички лица вработени или на друг начин законски договорени од подобен изведувач или, каде што е применливо, подизведувач, освен кога ограничувањата во однос на државјанството се засноваат на правилата предвидени во став 6.
5. За активностите кои се заеднички кофинансирани од субјект или спроведени под директно или индиректно управување со субјекти наведени во член 62(1), точка (в) од Финансиската регулатива, се применуваат и правилата што важат за тие субјекти. Ова не е во спротивност со ограничувањата од став 6 од овој член, кои соодветно ќе се одразат во спогодбите склучени со тие субјекти.
6. Правилата за подобност и правилата за потекло на набавките и материјалите во ставовите 1 и 3 и правилата во однос на државјанството на физичките лица како што е наведено во став 4 може да се ограничат во однос на државјанството, географската локација или природата на правните субјекти кои учествуваат во постапките за доделување, како и во однос на географското потекло на набавките и материјалите, каде што:
 - а. таквите ограничувања се потребни поради специфичната природа или целите на активноста или конкретната постапка за доделување или кога тие ограничувања се неопходни за ефективно спроведување на активноста;
 - б. активноста или специфичните постапки за доделување влијаат на безбедноста или јавниот ред, особено во однос на стратешките средства и интересите на Унијата, на земјите членки или на корисникот, вклучително и безбедноста, отпорноста и заштитата на интегритетот на дигиталната инфраструктура, вклучително и 5Г мрежната инфраструктура, комуникациските и информациските системи и поврзаните синџири на снабдување.
7. Подносителите на барање и кандидати од земји кои не ги исполнуваат условите може да бидат прифатени како подобни во случаи на итност или кога услугите се недостапни на пазарите на засегнатите земји или територии, или во други соодветно поткрепени случаи каде што примената на правилата за подобност би ја оневозможила или крајно би ја отежнала реализацијата на некоја активност.

НАСЛОВ IV: ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА УНИЈАТА

ЧЛЕН 9 СИСТЕМИ ЗА ВНАТРЕШНА КОНТРОЛА И ОБВРСКИ ЗА БОРБА ПРОТИВ ЛОШОТО УПРАВУВАЊЕ СО СРЕДСТВАТА

1. Во согласност со член 23 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот осигурува воспоставување ефективен и ефикасен систем за внатрешна контрола, применувајќи ги меѓународно признаените начела за внатрешна контрола⁸ и обезбедувајќи брзо враќање на неправилно исплатените или неправилно искористените износи. Корисникот може да се потпре на своите редовни национални системи за управување со буџетот за да го спроведе Инструментот.
2. Како приоритетно прашање, во текот на првите години од спроведувањето на Инструментот, органите на корисникот ги преземаат сите соодветни мерки за заштита на финансиските интереси на Унијата и понатамошно подобрување на ефикасноста и ефективноста на системите за внатрешна контрола за усогласување со *правото* на Унијата (во согласност со критериумите за реформа на јавната администрација, управување со јавните финансии и поглавјата за пристапни преговори: 8 Политика за конкуренција, 23 Правосудство и фундаментални права, 24 Правда, слобода и безбедност и 32 Финансиска контрола). Ова вклучува соодветни механизми за заштита на укажувачите, како и соодветни механизми и мерки за ефективно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и зајакнување на борбата против перење пари, организиран криминал, злоупотреба на јавни средства, финансирање тероризам, избегнување данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот, за да се осигури дека нема двојно финансирање од Инструментот и другите програми на Унијата и дека износите кои се неправилно исплатени или неправилно користени може да се вратат.
3. Корисникот осигурува пристап за Комисијата или нејзините претставници до сите институции и документи потребни за извршување на каква било ревизија, верификација и проверки на самото место.
4. Како дел од оваа одговорност, корисникот
 - а. постига значаен напредок кон воспоставување цврста правна рамка за борба против измамата и корупцијата, вклучително и случаи на корупција на високо ниво.

⁸ Упатување на начелото за внатрешна контрола на COSO – Интегрирана рамка, како што се применува од Комисијата: [C\(2017\) 2373 последна верзија](#).

- б. дополнително ги подобрува ефикасноста и ефективноста на системите за контрола, притоа применувајќи ги меѓународно признаените начела за внатрешна контрола.
- в. воспоставува соодветни механизми за заштита на укажувачите во согласност со режимот за заштита од Директивата (ЕУ) 2019/1937⁹, каде што е применливо, или со еквивалентен режим на заштита според правото на корисникот.
- г. одржува соодветни механизми и презема соодветни мерки за ефикасно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција или какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и зајакнување на борбата против перење пари, организиран криминал, злоупотреба на јавни средства, финансирање тероризам, избегнување данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот.
- д. презема соодветни мерки за да им овозможи на надлежните органи на корисникот да истражуваат и гонат кривични дела кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.
- ѓ. открива и избегнува двојно финансирање.
- е. редовно проверува дали обезбеденото финансирање е правилно искористено и во согласност со сите важечки правила, особено за задоволително исполнување на релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда и за спречување, откривање и корекција на измами, корупција или каква било друга незаконска активност, како и судир на интереси и неправилности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.
- ж. обезбедува брзо враќање на неправилно исплатените или неправилно искористените износи.
- з. осигурува дека Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, претставувани од нивните соодветни агенти или овластени стручни лица, имаат пристап до податоците наведени во член 21, во согласност со начелата за заштита на податоците на Унијата и со важечките правила за заштита на податоците.
- с. обезбедува соодветни придружни документи кои докажуваат, особено, дека спроведувањето на Реформската агенда е во согласност со обврските од оваа спогодба и дека се спроведени квалитативните и квантитативните чекори од Реформската агенда, одобрени со Одлуката за спроведување на Комисијата, доколку тоа е потребно во контекст на контролите или

⁹

Директива (ЕУ) 2019/1937 на Европскиот парламент и на Советот од 23 октомври 2019 година за заштита на лицата кои пријавиле прекршување на правото на Унијата, Сл. весник L 305, 26.11.2019 година, стр.17.

ревизиите опишани во член 12 од оваа спогодба. Овие документи треба да се чуваат до крајот на 2033 година за ревизорски цели.

Во согласност со член 133 од Финансиската регулатива, корисникот ги чува записите и документите кои се однесуваат на ревизии, жалби, судски спорови и извршување на побарувања во врска со нивните законски обврски или кои се однесуваат на истрагите на ОЛАФ и ги чува таквите записи и документи до завршувањето на тие ревизии, жалби, судски спорови и побарувања или истраги. За записите и документите кои се однесуваат на истрагите на ОЛАФ, обврската за чување се применува откако тие истраги ќе бидат доставени до примачот.

Во согласност со член 133 од Финансиската регулатива, корисникот ги чува записите и документите или во форма на оригинали, или заверени копии на оригиналите, или на општо прифатени носители на податоци, вклучително и електронски верзии на оригинални документи или документи кои постојат само во електронска верзија. Кога постојат електронски верзии, нема да се бараат оригинали доколку таквите документи ги исполнуваат важечките законски барања за да се сметаат за еквивалентни на оригиналите и да се веродостојни за ревизорски цели.

5. Сите промени во системите за внатрешна контрола на корисникот, како што е опишано во Реформската агенда, ѝ се соопштуваат на Комисијата без одлагање.
6. Комисијата во доволна мера се уверува дека условите за плаќање наведени во Реформската агенда се задоволително исполнети како што е наведено во соодветното барање за ослободување на средствата. Комисијата може да бара дополнителни информации и да врши ревизии (верификации) или проверки на самото место, кои може да се вршат на основа на ризик.
7. Корисникот ја зајакнува борбата против измамата, корупцијата и другите незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата во текот на спроведувањето на Инструментот. Навременото спроведување на релевантните реформи во рамките на Реформската агенда е од клучно значење за постигнување на оваа цел. Дополнително, корисникот осигурува неговите органи да се обврзат да ги подобрат понатамошните внатрешни постапки за спречување и/или испитување случаи на измама, корупција, перење пари, финансирање тероризам, избегнување на плаќање данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на финансиската интересите на Унијата.
8. На барање, корисникот ќе ѝ ги стави на располагање на Комисијата сите барани информации, за да го следи усогласувањето со обврските на корисникот според овој член.

ЧЛЕН 10 СЛУЖБА ЗА КООРДИНАЦИЈА НА БОРБАТА ПРОТИВ ИЗМАМИ

1. Корисникот ја користи независната служба за координација на борбата против измами формирана во рамките на ИПА III, или во нејзино отсуство, се потпира на еквивалентни структури за да ја олесни ефективната соработка и размената на информации, вклучително и информации од оперативна природа, со ОЛАФ. Оваа служба особено:
 - а. ја поддржува соработката помеѓу администрацијата на корисникот и органите на обвинителството и ОЛАФ;
 - б. води кон креирање/спроведување на национална стратегија за заштита на финансиските интереси на Унијата, на која ѝ претходи процена на ризикот;
 - в. придонесува за идентификување на можните слабости во системите на корисникот за управување со фондовите на Унијата, вклучително и финансиската помош во рамките на овој инструмент;
 - г. обезбедува совети за прашања поврзани со борба против измами, како и обука на персоналот, вклучително и за спречување и откривање измами;
 - д. споделува информации за неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, со ОЛАФ.
 - ѓ. обезбедува исполнување на сите обврски од Регулативата (ЕЗ, Евроатом) бр. 883/2013 на Европскиот парламент и на Советот, Регулативата (Евроатом, ЕЗ) бр. 2988/1995 на Советот и Регулативата (ЕЗ, Евроатом) бр. 2185/1996 на Советот.
2. Службата за координација на борбата против измами на корисникот одговорна за ефикасно спречување и откривање на неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, подготвува и одобрува методологија, во согласност со член 9 од оваа спогодба, за тоа како сомнителните случаи ќе се третираат внатрешно, како корисникот ќе ги пријави до Комисијата, во согласност со моделот даден во Анекс Б и како ќе го следи нивното отстранување.
3. Координаторот мора да обезбеди координација со службата за координација на борбата против измами, притоа почитувајќи ја нејзината независност.

ЧЛЕН 11 СТРУКТУРА НА ЕУ ЗА БОРБА ПРОТИВ ИЗМАМА И СОРАБОТКАТА НА КОРИСНИКОТ СО ИСТАТА

1. Надлежните органи на корисникот имаат блиска соработка со Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО - во рамките на соодветните надлежности на секое тело - за спречување, откривање и корекција на

неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судирот на интереси, како и истрагата и гонењето на прекршоци кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот. Онаму каде што е соодветно, корисникот ги користи механизмите за поддршка обезбедени од Европска правда.

2. Секое лице или субјект, вклучително и националните органи, кои спроведуваат фондови на Унијата во рамките на Инструментот имаат обврска, без одлагање, да ги известат Комисијата и ОЛАФ за какви било информации во врска со можни случаи на неправилност, измама, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и ЕППО за какво било криминално однесување кое влијае на средствата во рамките на Инструментот кое може да биде во негова надлежност. За таа цел, пожелно е да користи единствена влезна точка обезбедена од Комисијата. Секое лице кое ќе ги известат Комисијата, ОЛАФ или ЕППО за таквите информации треба да биде заштитено од каква било форма на одмазда, во согласност со режимот на заштита од Директивата (ЕУ) 2019/1937, каде што е применливо, или со еквивалентен режим на заштита според правото на корисникот. Националната служба за координација на борбата против измами ќе поднесе извештај до Комисијата и ОЛАФ за спроведувањето на оваа обврска во случаи кога таа известила за информации што се релевантни според овој став, или кога координирала, поддржала или помагала други лица или субјекти во такво известување.
3. Националните органи на корисникот, во согласност со барањата наведени во Анекс В, ја известуваат Комисијата без одлагање за неправилности, измами, корупција и други незаконски активности, кои биле предмет на примарен административен или судски наод, без оглед на тоа дали според став 2 од овој член биле известени ОЛАФ или ЕППО. Тие, исто така, ја информираат Комисијата за напредокот на административните и правните постапки. За таа цел, органите на корисникот го користат Системот за управување со неправилности (ИМС) воспоставен од Комисијата.
4. Корисникот осигурува ефикасна истрага и постапување со сомнителни случаи на неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, и ја користи, онаму каде што е соодветно, поддршката од Европска правда.
5. Корисникот, вклучително и носителите на одлуки и персоналот одговорен за спроведување на акциите во рамките на Инструментот, воспоставува постапки и ги презема сите мерки на претпазливост за да спречи и елиминира какви било судири на интереси, особено осигурувајќи дека носителите на одлуки и засегнатиот персонал се воздржуваат од постапување со засегнатиот предмет.
6. Покрај контролите според член 12 од оваа спогодба, Комисијата може да ги остварува своите права како што е предвидено во член 129(1) од Финансиската регулатива и може да врши верификации, прегледи, проверки и ревизии за спроведување на Реформската агенда во врска со:

- а) преземените мерки и нивното ефективно спроведување со цел спречување, откривање, истрага и корекција и пријавување на измама, корупција и која било друга незаконска активност што влијае на финансиските интереси на Унијата, судир на интереси и неправилности, вклучително и ефективна истрага и гонење на прекршоци кои влијаат на средства обезбедени во рамките на Инструментот.
- б) информациите и оправданоста за задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори во барањето за ослободување на средствата.

Ваквите верификации, прегледи, проверки и ревизии може да се вршат за време на спроведувањето на Реформската агенда и, со исклучок на истрагите на ОЛАФ и истрагите и гонењата на ЕППО, до пет години почнувајќи од датумот на конечното ослободување на средствата и може да го опфатат информацискиот систем што ги користи корисникот за собирање и обезбедување податоци што се користат за да се оправда завршувањето на квалитативните и квантитативните чекори идентификувани во врска со спроведувањето на Реформската агенда. Овие постапки формално се известуваат до корисникот. Доколку е потребно, на Комисијата може да ѝ помагаат независни стручни лица или надворешни компании за ревизија.

7. Непочитувањето на обврските наведени во овој член и во член 12, вклучително и непријавување на неправилности или несоработка за прашањата за борбата против измама со Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, претставува случај на сериозно прекршување на обврските од оваа спогодба и затоа може да доведе до намалување на финансискиот придонес или враќање на сите или дел од исплатите направени од него како што е предвидено во член 18(1) од оваа спогодба.

ЧЛЕН 12 ПРАВА НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ТЕЛАТА, КАНЦЕЛАРИИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА УНИЈАТА ДА ГО СЛЕДАТ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ИНСТРУМЕНТОТ, ДА ИСТРАЖУВААТ И ДА ДОБИЈАТ ПРИСТАП

1. Агентите на Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО, во рамките на нивните соодветни овластувања, имаат право да вршат какви било истражни или ревизорски дејства, вклучително и технички, финансиски и системски проверки или ревизии, кои може да ги сметаат за неопходни за да се следи спроведувањето на Реформската агенда. Ова вклучува посети на локации и простории каде што активностите финансирани од Инструментот се, ќе бидат или биле спроведени или управувани.
2. Под истите услови наведени во став 1 од овој член и член 9(4) од оваа спогодба, корисникот осигурува дека агентите или претставниците на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО можат, секој постапувајќи во рамките на нивните соодветни надлежности, да вршат увид и собирање на целата релевантна документација,

дигитални податоци, средства и сметки кои се однесуваат на ставки финансирани според оваа спогодба и да им помагаат да ги извршуваат своите задачи поврзани со Инструментот.

3. Кога средствата во приватна сопственост, кои не се во сопственост на инспекцискиот орган, се користат за работни цели, тие средства може да бидат предмет на инспекција од ОЛАФ. ОЛАФ ги подложува таквите средства на инспекција само под истите услови и до истиот степен до кој на националните контролни органи им е дозволено да ги истражуваат средствата во приватна сопственост и кога ОЛАФ има разумни основи да се сомнева дека нивната содржина може да биде релевантна за истрагата.
4. За да се осигури ефикасна заштита на финансиските интереси на Унијата, Комисијата, ОЛАФ и ЕППО можат да ги спроведуваат сите релевантни истражни дејствија во рамките на нивните соодветни надлежности, а особено, во случајот на ОЛАФ, на проверки и инспекции на самото место. Овие проверки и инспекции се подготвуваат и спроведуваат во тесна соработка со корисникот, кој навремено ќе биде известен за предметот, целта и законската основа на проверките и инспекциите, за да може да ја обезбеди сета потребна помош. Корисникот идентификува служба со овластувања за спроведување на законот, која ќе ѝ помогне на ОЛАФ во спроведувањето истраги во согласност со Регулативата (ЕУ, Евроатом) бр. 883/2013 и Регулативата (ЕЗ, Евроатом) бр. 2185/1996 на барање на ОЛАФ и соработува со ЕППО во вршењето на своите надлежности.
5. Кога лице или субјект што е предмет на инспекција се спротивставува на проверка, истрага или инспекција на самото место, корисникот, постапувајќи во согласност со националните закони и правила, им ја обезбедува на Комисијата, ОЛАФ и ЕППО неопходната помош за да им овозможи да ја извршуваат својата должност при спроведување на проверка или инспекции на самото место.
6. Следниве тела можат да ги остварат своите права предвидени во член 129(1) од Финансиската регулатива за да вршат прегледи, проверки, ревизии и истраги, во рамките на нивните соодветни овластувања:
 - ОЛАФ според Регулативите бр. 883/2013 и бр. 2185/1996;
 - ЕППО според Регулативата 2017/1939; и
 - Европскиот суд на ревизори (ЕЦА) според член 287 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ) и член 263 од Финансиската регулатива.
7. Комисијата може да ги преземе мерките што ги смета за неопходни, вклучително, во случаи на измама, корупција, судир на интереси или сериозно прекршување на обврските од оваа спогодба, да го намали финансискиот придонес и да ги врати сите или дел од исплатите направени од неа, како што е предвидено во член 17 и 18 од оваа спогодба.
8. Дополнително, Комисијата или нејзините претставници имаат право во секое време да вршат верификации, ревизии или проверки на самото место на системите за внатрешна контрола на корисникот во секое време во согласност со внатрешно признаените стандарди. Комисијата или нејзините претставници

вршат системски преглед на системите за внатрешна контрола на корисникот најдоцна до 2025 година. Добиениот ревизорски извештај содржи препораки до корисникот за подобрување на неговите системи за внатрешна контрола. Кога верификацијата, ревизиите или проверките на самото место резултираат со наоди, Комисијата или нејзините назначени претставници изготвуваат нацрт-извештај кој ги содржи привремените наоди. Комисијата или нејзините назначени претставници формално го известуваат за нацрт-извештајот и го повикуваат корисникот да даде забелешки. Земајќи ги предвид овие забелешки, Комисијата или нејзините претставници ќе издадат конечен извештај во кој ќе бидат поставени конечните препораки. Корисникот подготвува акциски план за спроведување на секоја препорака или дава оправдување зошто не го сторил тоа. Корисникот го доставува акцискиот план и, доколку е релевантно, какво било оправдување, на одобрување до Комисијата во рок од 2 месеци од приемот на конечниот извештај.

9. Корисникот им овозможува на агентите или претставниците на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, и нивните овластени претставници, во рамките на нивните соодветни надлежности и во согласност со нивната важечка правна рамка, пристап до локациите и просториите во кои се спроведуваат инвестициите и реформите финансирани според оваа спогодба, и до податоците како што е наведено во член 9(4) од оваа спогодба.

Корисникот, исто така, им дава на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО целосен и директен пристап до базата на податоци формирана според член 21(5) од оваа спогодба и до сите други национални бази на податоци, каде што е релевантно, за извршување на нивното овластување. По образложение барање, корисникот им доставува на ОЛАФ и ЕППО информации за банкарски сметки релевантни за нивните истраги и, онаму каде што е строго неопходно за истрага, информации за банкарски трансакции. Пристапот, во рамките на нивните соодветни надлежности, од овластени претставници на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО се овозможува под услови на строга доверливост во однос на трети страни, без да е во спротивност со обврските од јавното право на кои тие подлежат.

10. Надлежните органи на корисникот ги обработуваат, без одлагање, барањата за заемна правна помош и барањата за екстрадиција издадени од ЕППО и надлежните органи на земјите членки во врска со кривичните дела кои влијаат на средствата издадени според Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Тие постапуваат на тој начин во согласност со релевантните инструменти за меѓународна соработка во кривичната материја, особено Европската конвенција за заемна помош во кривичната материја и нејзините дополнителни протоколи.
11. Контролите и ревизиите опишани погоре се однесуваат на сите приматели и подизведувачи кои добиле помош во рамките на Инструментот, без разлика дали се наведени или не во договорот или спогодбата за доделување на средства. Ваквите контроли и ревизии се применуваат и за документи и податоци за националниот придонес, доколку ги има, од корисникот.

НАСЛОВ V: ОСЛОБОДУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ

ЧЛЕН 13 ПРЕТФИНАНСИРАЊЕ

1. По доставувањето на Реформската агенда до Комисијата, корисникот побарува ослободување на претфинансирање до 7 % од вкупниот износ предвиден со овој инструмент како што е наведено во член 2(3) од оваа спогодба.
2. Комисијата може да го ослободи бараното претфинансирање по влегувањето во сила на оваа спогодба и на Спогодбата за заем од член 2(9) од оваа спогодба. Средствата се ослободуваат под услов да се исполнат предусловите и општите услови наведени во член 6 од оваа спогодба.
3. За неповратна поддршка, ослободеното претфинансирање според став 1 ќе се порамнува со одземање на процент од секоја рата. Овој процент се пресметува како однос на преостанатото непорамнето претфинансирање со преостанатиот износ доделен за неповратна поддршка. Одбивањето ќе продолжи сè додека претфинансирањето не биде целосно порамнето. Износите на претфинансирање кои не се порамнети до 31 декември 2027 година доспеваат и се плаќаат веднаш. Комисијата има право да ги пребива таквите износи со секое побарување што корисникот го има во однос на Унијата.
4. На барање на корисникот во неговото барање за ослободување на средствата, од секоја рата може да се одземат дополнителни износи со цел претходно да се порамни претфинансирањето.
5. Секое непорамнето претфинансирање се враќа или пребива по раскинувањето на оваа спогодба.
6. Спогодбата за заем наведена во член 2(9) од оваа спогодба ги утврдува конкретните правила поврзани со плаќањето и порамнувањето на претфинансирањето на поддршката за заемот.

ЧЛЕН 14 ПРАВИЛА ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

1. Плаќањата на неповратната финансиска поддршка и на заемот на корисникот според овој член се вршат во согласност со буџетските резервации и подложно на расположливото финансирање. Плаќањата се вршат на рати. Рата може да се исплати во една или повеќе транши.
2. Со исклучок на претфинансирањето, корисникот поднесува двапати годишно соодветно оправдано барање за ослободување на средствата користејќи го образецот даден во Анекс А кон оваа спогодба.
3. Во секое барање за ослободување на средствата се известува за условите за плаќање поврзани со квантитативните и квалитативните чекори утврдени во Реформската агенда кои се планирани да се спроведат до крајот на претходниот шестмесечен период според индикативен распоред вклучен во Реформската

агенда. Овие шестмесечни периоди ќе завршат на 30 јуни и 31 декември секоја година, почнувајќи од 31 декември 2024 година, со исклучок на последниот сет услови за плаќање кои се планирани да се спроведат до 31 август 2027 година и за кои корисникот поднесува барање за ослободување на средствата најдоцна до 30 септември 2027 година.

4. Со секое барање за ослободување на средствата доставено до Комисијата, корисникот ги доставува потребните докази кои покажуваат задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори наведени во соодветниот анекс кон одлуката за спроведување на Комисијата.
5. Неизвестувањето во рок од 15 дена по истекот на шестмесечните периоди наведени во став 3 од овој член за спроведувањето на квантитативните и квалитативните чекори според индикативен распоред вклучен во Реформската агенда ќе резултира со автоматско отпочнување на важечкиот грејс-период. Комисијата ќе ја ослободи соодветната поддршка, доколку е оправдано, кога ќе ја ослободи поддршката што одговара на следните шестмесечни периоди.
6. Комисијата ќе го спроведе оценувањето според член 21(2) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449 врз основа на информациите обезбедени од корисникот во согласност со став 4 од овој член. Задоволителното исполнување на квалитативните и квантитативните чекори претпоставува дека мерките поврзани со чекорите за кои корисникот постигнал задоволително исполнување, не се уназадени од корисникот. На Комисијата може да ѝ помагаат експерти.
7. Како дел од оценувањето, Комисијата ќе го следи навременото спроведување од корисникот, на секоја препорака издадена по ревизијата наведена во член 12(8) од оваа спогодба. Дополнително, Комисијата може да побара дополнителни информации и/или да спроведе проверки и контроли на самото место за да го потврди завршувањето на квалитативните и квантитативните чекори, вклучително и за неуназадувањето на квалитативните и квантитативните чекори кои претходно биле исполнети.
8. Со позитивна оценка дека корисникот ги исполнува условите за плаќање, предусловите и општите услови, како што е наведено во член 6 од оваа спогодба, Комисијата донесува одлука со која се одобрува ослободување на средствата за износ што одговара на тие услови. Одлуките за ослободување за ослободувањето на поддршката за заем ќе се донесат најдоцна до 31 декември 2027 година.
9. Одлуката на Комисијата со која се одобрува ова ослободување на средствата го одредува условот за износот на средствата што ќе се стават на располагање како поддршка од Унијата.
 - а) Неповратната поддршка ќе се исплати на ЕЗФЗБ, во согласност со член 19 од оваа спогодба.
 - б) Поддршката за заемот ќе се исплати на трезорската сметка на корисникот, вклучително и износот на заемот што треба да се стави на располагање преку ИРЗБ, во согласност со член 20 од оваа спогодба.

10. За секое барање за ослободување на средствата според оваа спогодба, освен барањето за претфинансирање, корисникот ги доставува следните документи:
- Потпишано барање за ослободување на средствата користејќи го образецот даден во Анекс А кон оваа спогодба, вклучително изјава дека не се уназадени мерките спроведени за да се исполнат чекорите поврзани со истата реформа кои претходно се успешно оценети од Комисијата и се исполнети во одлуките за претходно ослободување.
 - Извештај за секој исполнет чекор во соодветното барање за ослободување на средствата што покажува дека чекорот е исполнет, поткрепен со официјални докази во таа насока.
 - Потпишана Изјава за гаранција користејќи го образецот даден во Анекс Б кон оваа спогодба, со што се потврдува дека: (i) информациите доставени со барањето за ослободување на средствата се целосни, точни и веродостојни; (ii) системите за управување и контрола ја даваат неопходната гаранција дека обезбеденото финансирање е искористено во согласност со важечките правила, особено за спречување, откривање и корекција на измами, корупција, судир на интереси и неправилности; и (iii) направени се соодветни аранжмани за да се избегне двојно финансирање од Инструментот и другите програми и инструменти на Унијата, како и од други донатори.
 - Резиме на ревизии обезбедени од релевантните органи, вклучително и идентификуваните слабости и преземените корективни дејства.
 - За чекорите поврзани со барањето за ослободување на средствата, резиме на резултатите од проверките со кои се осигурува дека секоја мерка за спроведување на реформите и инвестициските проекти во рамките на Инструментот е соодветно спроведена.
11. Корисникот обезбедува соодветна документација за да го оправда барањето за ослободување на средствата за секој поединечен чекор и според изворите на верификација наведени во Анекс I кон Реформската агенда. Ова треба да вклучува најмалку:
- збирен документ кој соодветно оправдува на кој начин квантитативните или квалитативните чекори (вклучително и сите конститутивни елементи) биле задоволително исполнети;
 - *за чекори кои бараат влегување во сила на законодавен акт*: копија од објавувањето на соодветниот законодавен акт во службениот весник на корисникот;
 - *за чекори кои бараат донесување на стратегија/акциски план/показ/кој било друг јавен акт што не се смета за правен акт*: копија од донесениот акт и линк до веб-страницата каде што може да се пристапи до стратегијата;

- за чекори кои бараат издавање на извештај кој не е објавен: копија од внатрешниот или надворешниот извештај;
- за чекори за кои е потребно одреден систем да стане оперативен: потврди за комплетирање на работите потпишани од изведувачот и надлежниот орган во согласност со националното законодавство со кои се докажува дека системот е воспоставен и оперативен;
- секој друг релевантен документ за кој се смета дека е релевантен за да го оправда задоволителното исполнување на квантитативниот или квалитативниот чекор како што е наведено во Реформската агенда.

Комисијата може да побара дополнителни докази каде што смета дека е потребно.

12. Доколку е релевантно, корисникот во барањето за ослободување на средствата наведува доколку некои квалитативни и квантитативни чекори добиле поддршка и финансирање, вклучително и соодветен износ, од други програми и инструменти на Унијата или други донаторски програми, и ги објаснува аранжманите што се воспоставени со цел да се избегне двојно финансирање.

Член 15 РАСПРЕДЕЛБА НА ПЛАЌАЊА

1. Во согласност со правилата утврдени во член 14, корисникот, кога ги испраќа до Комисијата барањата за ослободување на средствата според оваа спогодба и барањата за исплата според Спогодбата за заем, ја почитува следната распределба во однос на максималните финансиски придонеси утврдени во член 2(3) од оваа спогодба:
 - а. 28,7 % од неповратната поддршка и 24,8 % од поддршката за заемот, во износ од 53,5 %, да бидат достапни преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), и
 - б. 46,5 % од поддршката за заемот да се стави на располагање директно на трезорот на корисникот.
2. Комисијата не е обврзана со распределбата на плаќањата наведена во став 1 од овој член и може во секое време, со писмено известување на корисникот пред следното планирано барање за ослободување на средствата, да примени поинаква распределба за плаќање.

Член 16 Исплата на поддршка за заем

1. Без да е во спротивност со членовите 13, 14 и 15 од оваа спогодба, исплатата на поддршката за заемот ги следи правилата утврдени во Спогодбата за заем.

ЧЛЕН 17 ПРАВИЛА ЗА ЗАДРЖУВАЊЕ, НАМАЛУВАЊЕ И ПЕРАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВАТА ПРЕД ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

1. Кога, по барање за ослободување на средствата и подложно на правилата во член 14 од оваа спогодба, Комисијата дава негативна оценка за целосно или делумно исполнување на какви било услови според индикативниот распоред, ослободувањето на средствата поврзани со таквите услови е целосно или делумно задржано. Задржаните износи се ослободуваат само кога корисникот соодветно ќе оправда, како дел од последователното барање за ослободување на средствата, дека ги презел потребните мерки за да обезбеди задоволително исполнување на соодветните услови.
2. Доколку се исполнети условите за плаќање, исплатата на соодветните задржани средства може да се изврши во текот на следниот период за ослободување на средствата и до 24 месеци за условите за плаќање во првата година и 12 месеци за условите за плаќање што доспеваат во следните години како што е наведено во временската рамка утврдена во Реформската агенда.
3. Доколку Комисијата заклучи дека корисникот не ги презел потребните мерки во рок од 12 месеци од првичната негативна оценка од став 2 од овој член, Комисијата ќе го намали износот на неповратната финансиска поддршка и на заемот сразмерно на делот што одговара на соодветните услови за плаќање. Во текот на првата година од спроведувањето се применува рок од 24 месеци, сметано од првичната негативна оценка од став 2 од овој член.
4. Кога квалитативен и квантитативен чекор што бил оценет како задоволително исполнет во претходна рата за плаќање е уназаден или подоцна е утврдено дека не бил спроведен, Комисијата може да го намали износот на последователна исплата за соодветен износ, во согласност со член 21(2) и (5) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449. Соодветно се применува став 5 од овој член.
5. Комисијата може да го повика корисникот да ги презентира своите забелешки во рок од 2 месеци во случаи кога Комисијата одлучила да го намали износот на исплатите на средствата во согласност со ставовите 3 или 4 од овој член.
6. Без да е во спротивност со ставовите 2 и 3 од овој член и одредбите од Спогодбата за заем, сите износи поврзани со условите за плаќање што не се исполнети до 31 декември 2028 година нема да бидат исплатени на корисникот. Комисијата може да одлучи секој износ намален според став 3 од овој член да го прераспреди меѓу другите корисници на Инструментот.

ЧЛЕН 18 ПРАВИЛА ЗА НАМАЛУВАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ ПО ОСЛОБОДУВАЊЕТО НА СРЕДСТВАТА

1. Комисијата може да го намали износот на финансиската поддршка што е достапен во рамките на Инструментот, и да го врати од корисникот, вклучително и со пребивање на кој било износ потрошен за постигнување на целите на

Инструментот, со барање предвремена отплата на заемот во согласност со Спогодбата за заем, и со барање од корисникот да ѝ врати на Комисијата износ еквивалентен на износот на неповратна финансиска поддршка што веќе ја има преземено Комисијата за ЕЗФЗБ:

- a. ако неправилно се исплатени средства;
 - b. во идентификувани случаи или сериозна загриженост за неправилности, измами, корупција и судир на интереси кои ги засегаат финансиските интереси на Унијата, а кои не се коригирани од корисникот, во согласност со член 23(3) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449;
 - v. во случај на сериозно прекршување на која било обврска што произлегува од оваа спогодба или од Спогодбата за заем, вклучително и врз основа на извештаите на ревизорските органи на корисникот или информациите обезбедени од ОЛАФ или од извештаите на Судот на ревизори;
 - г. уназадување на квалитативните и/или квантитативните чекори според Реформската агенда или во случаите кога ќе се утврди дека, по извршеното плаќање, чекорите не биле задоволително исполнети.
2. Уназадувањето на квалитативните и/или квантитативните чекори во рамките на реформите дизајнирани да ги решат недостатоците во системот на корисникот за ефикасно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција, вклучително и корупција на високо ниво и судир на интереси во согласност со член 13(1) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, вклучително и оние што Комисијата ги оцени како комплементарни за тој систем според поглавјата од преговорите наведени во вториот потстав од член 24(1) од таа регулатива може да резултира со сериозно прекршување на обврската во рамките на значењето на точка (в) од став 2.
 3. Кога одлучува за износот што е предмет на намалување, или износот што треба да се врати предвреме, Комисијата го почитува начелото на пропорционалност и ја зема предвид сериозноста на неправилноста, измамата, корупцијата или судирот на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, или за прекршување на обврска. Пред да се изврши намалувањето или да се побара предвремена отплата, корисникот ќе биде повикан да ги презентира своите забелешки во рок од 2 месеци.
 4. Судот на правдата на Европската Унија има ексклузивна надлежност да ја разгледува законитоста на одлуката на Комисијата наведена во став 1 и да го суспендира нејзиното извршување. Меѓутоа, судовите на корисникот имаат надлежност по жалбите во однос на неправилно спроведување на извршувањето. Во овој контекст, судовите на корисникот ги упатуваат прашањата за толкувањето на оваа спогодба и правото на ЕУ на одлучување до Судот на правдата.
 5. Институциите и телата на Европската Унија вклучени во спроведувањето на Инструментот или во контролите врз таа програма, имаат право да

комуницираат директно, вклучително и преку системи за електронска размена, со кое било физичко лице кое живее или кое било правно лице основано на територија на корисникот и прима финансирање поврзано со Инструментот, како и секоја трета страна вклучена во спроведувањето на Инструментот што живее или е основана на територија на корисникот. Таквите лица, субјекти и страни можат директно да ги достават до институциите и телата на Европската Унија сите релевантни информации и документација што се бара да ги достават врз основа на договорите или спогодбите склучени за спроведување на Инструментот.

Член 19 НЕПОВРАТНА ПОДДРШКА НАСОЧЕНА ПРЕКУ ИНВЕСТИЦИСКАТА РАМКА ЗА ЗАПАДЕН БАЛКАН

1. Без да е во спротивност со другите одредби наведени во оваа спогодба, средствата од Инструментот во форма на неповратна поддршка, кои се насочуваат преку ИРЗБ, подлежат на одредбите наведени во овој член.
2. Врз основа на позитивна оценка на барањето за ослободување на средствата според член 14, и по позитивното мислење на Оперативниот одбор на ИРЗБ наведен во член 35(8) од Регулацијата (ЕУ) 2021/947 за релевантни предлози за инвестициски проекти, Комисијата ќе ги распредели ослободените средства на избрани инвестициски проекти преку склучување аранжмани за придонес со управувачите со фондовите. Таквиот аранжман за придонеси ќе биде потпишан од Комисијата откако ќе го добие доказот за потпис на аранжманот за еквивалентен придонес помеѓу ЕЗФЗБ и засегнатиот корисник. Комисијата ќе ги пренесе овие средства во транши на ЕЗФЗБ по поднесување на барања за плаќање од управувачите со фондовите.
3. Износите што остануваат во ЕЗФЗБ на крајот од спроведувањето на последниот инвестициски проект поддржан во рамките на Инструментот ќе бидат префрлени на Комисијата во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.

Член 20 Поддршка за заем насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан

1. Без да е во спротивност со другите одредби наведени во оваа спогодба, средствата од Инструментот во форма на поддршка за заем, кои треба да се насочуваат преку ИРЗБ, подлежат на одредбите наведени во овој член.
2. Пред секое исплатување на поддршката за заемот до трезорот на корисникот што последователно ќе се насочува преку ИРЗБ, корисникот ќе склучи аранжмани за придонеси со управувачите со фондовите за соодветните износи објавени во согласност со член 14(9)(б) од оваа спогодба, кои треба да бидат распределени

како кофинансирање на инвестиции позитивно оценети од Оперативниот одбор на ИРЗБ, како што е наведено во член 19(2).

3. Корисникот ѝ доставува на Комисијата копии од соодветните аранжмани за придонеси, како и какви било промени во нив, без одлагање. По приемот на овие известувања, Комисијата ги исплатува соодветните износи на заемот директно во трезорите на Корисниците. Корисниците ги префрлаат овие средства во транши на ЕЗФЗБ по поднесување на барања за плаќање од управувачите со фондовите и, без одлагање, ќе ѝ достават на Комисијата доказ за секое плаќање според секој договор со управувачите со фондовите.
4. Секој износ вратен на ЕЗФЗБ останува достапен на корисникот во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.
5. Износите кои остануваат неискористени на крајот од спроведувањето на последниот инвестициски проект поддржан во рамките на Инструментот ќе бидат префрлени на корисникот во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.
6. Во случај избраниот инвестициски проект да биде откажан, или корисникот не го достави доказот за уплатата на ЕЗФЗБ од став 3 од овој член, Комисијата го задржува правото да побара предвремена отплата на соодветниот износ на заемот во согласност со Спогодбата за заем.

НАСЛОВ VI: ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ЗАШТИТА НА ПОДАТОЦИ И ВИДЛИВОСТ

Член 21 Собирање податоци и транспарентност

1. Корисникот се обврзува на транспарентност и отчетност во спроведувањето на Инструментот.
2. Корисникот осигурува собирање и пристап на Комисијата застапувана од нејзините агенти или овластени стручни лица, до соодветни податоци за лица и субјекти кои добиваат финансирање во согласност со став 3 од овој член, вклучително и информации за вистинска сопственост во рамките на значењето на член 3(6) од Директивата (ЕУ) 2015/849.
3. Корисникот објавува ажурирани податоци за крајните приматели кои добиваат износи на финансирање што надминуваат еквивалент од 50.000 ЕУР кумулативно во период од 4 години, за спроведување на реформите и инвестициите наведени во Инструментот.
4. Корисникот ги ажурира податоците од став 3 најмалку еднаш годишно.
5. За крајните приматели од став 3 од овој член, следните информации се објавуваат во машински читлив формат на веб-страница, по редослед на вкупните примени средства:
 - Во случај на правно лице, целосното правно име на примателот и идентификацискиот број за ДДВ или даночниот идентификациски број,

каде што е достапен, или друг единствен идентификатор утврден со законодавството што се применува за правното лице.

- Во случај на физичко лице, името и презимето на примателот.
 - Износот што го добил примателот и реформите и инвестициите во рамките на Реформската агенда на кои овој износ придонесува за нивно спроведување.
6. Информациите од став 3 од овој член не се објавуваат каде што ризиците од откривање ги загрозуваат правата и слободите на засегнатите крајни приматели или сериозно им наштетуваат на нивните трговски интереси. Меѓутоа, таквите информации им се достапни на Комисијата и на релевантниот орган за ревизија.
 7. Корисникот ѝ ги доставува електронски на Комисијата најмалку еднаш годишно податоците за крајните приматели наведени во став 3, со користење на XML-формат според образец обезбеден од Комисијата.
 8. Корисникот ѝ ги доставува на Комисијата сите потребни информации и податоци потребни за утврдување на преглед на резултати и негово ажурирање двапати годишно, како што е наведено во член 26 од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449. Овие информации вклучуваат навремени и точни извештаи за напредокот во спроведувањето на Реформската агенда. Корисникот целосно соработува со Комисијата за да обезбеди прегледот на резултати да биде оперативен до 1 јануари 2025 година и јавно достапен на интернет.
 9. Корисникот се согласува Реформската агенда и барањето за ослободување на средствата да бидат јавно достапни најдоцна до првото барање за ослободување на средствата.

Член 22 Заштита на податоци

1. Корисникот обезбедува соодветна заштита на личните податоци еквивалентна на онаа што се бара со Регулацијата (ЕУ) 2018/1725 и Регулацијата (ЕУ) 2016/679. Под лични податоци се подразбираат какви било информации поврзани со идентификувано или физичко лице кое може да се идентификува. Секоја операција која вклучува обработка на лични податоци, како што се собирање, снимање, организација, складирање, приспособување или менување, пронаоѓање, консултации, употреба, откривање, бришење или уништување, се заснова на правила и постапки на корисникот и се врши само колку што е потребно за спроведување на Инструментот.
2. Особено, корисникот презема соодветни технички и организациски безбедносни мерки за заштита од ризиците својствени за секоја таква операција и природата на информациите за односното физичко лице, со цел да:
 - спречи секое неовластено лице да добие пристап до компјутерските системи кои вршат такви операции, а особено неовластено читање, копирање, менување или отстранување на медиум за складирање, неовластено внесување податоци, како и какво било неовластено откривање, менување или бришење на зачуваните информации;

- осигури дека овластените корисници на ИТ-систем што вршат такви операции можат да пристапат само до информациите што одговараат на нивните права за пристап;
- ја дизајнира својата организациска структура на таков начин што ќе ги исполнува горенаведените барања.

Член 23 Видливост

1. Корисникот ги презема неопходните мерки за активно да го признае потеклото и да обезбеди видливост на финансирањето на Унијата, вклучително, каде што е применливо, со прикажување на амблемот на Унијата и соодветна изјава за финансирање што гласи „финансирано од Европската Унија“ или „кофинансирано од Европската Унија“, особено кога се промовираат акциите и нивните резултати, преку обезбедување кохерентни, ефективни и пропорционални насочени информации за пошироката јавност, вклучително медиумите и јавноста.
2. Овие мерки за видливост, комуникација, публицитет и информации се обезбедуваат во пристапен формат и се во согласност со упатствата за надворешните активности на ЕУ „Комуницирање и подигање на видливоста на ЕУ“, утврдено и објавено од Комисијата, кои се во сила во времето на донесување на мерките.
3. Корисникот обезбедува целосен план за комуникација и видливост најдоцна до првото барање за ослободување на средствата, за договор со Комисијата. Корисникот треба да осигури дека доволно ресурси се посветени на планот за комуникација и видливост и дека тој е соодветно спроведен. Корисникот ги вклучува следните информации во планот за комуникација и видливост: цели; целна јавност (вклучително и локалната јавност); комуникациски активности/канали; планираниот буџет; избрани клучни проекти; аранжмани за координација со Комисијата; и следење и оценување.

Член 24 Задржување на документи

1. Според член 11 од оваа спогодба, корисникот ги задржува пет години од датумот на завршување на акцијата:
 - а. сите документи релевантни за постапките за набавки и доделување на грантови, договори, додатоци, релевантна кореспонденција и сите релевантни документи кои се однесуваат на плаќања и поврати за инвестициски проекти финансирани преку ЕЗФЗБ;
 - б. сите документи релевантни за спроведување на поддршката во форма на заеми, без разлика дали се насочувани директно во трезорите на корисникот или преку ИРЗБ.

2. Периодот наведен во став 1 се прекинува или во случај на правни постапки, вклучително истраги од ОЛАФ или истраги и гонење од ЕППО и ревизии од ЕЦА или со соодветно оправдано барање на Комисијата.

НАСЛОВ VII СЛЕДЕЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Член 25 Општи барања за известување за корисниците

1. Комисијата и корисникот формираат Комитет за следење на Инструментот за реформи и раст најдоцна 6 месеци по влегувањето во сила на оваа спогодба.
2. Комитетот за следење на Инструментот за реформи и раст ги оценува степенот и квалитетот на спроведувањето на сите реформи и инвестиции во насока на исполнување на целите утврдени во Реформската агенда и во Регулативата (ЕУ) 2024/1449.

За таа цел, корисникот ќе воспостави редовно и системско следење, и на политичко и на техничко ниво, и аранжмани за известување за да информира за напредокот кон постигнување на планираните резултати, обезбедувајќи со тоа дека известувањето до Комисијата е солидно и сеопфатно.

Аранжманите за следење и известување ќе ги вклучуваат сите од следниве елементи:

- i. институционалната поставеност (вклучително потребните аранжмани за координација и синцирот на одобрување на учесници кои ќе обезбедат точност на известувањето);
- ii. информациите што треба да се користат и да се обезбедат и внатрешниот распоред за достапноста на овие информации;
- iii. процесите на контрола на квалитетот што го регулираат собирањето и анализата на релевантните податоци (вклучително, онаму каде што е релевантно, аранжмани за обезбедување квалитет за собирање податоци од партнери од понизок ранг - вклучително расчленување на податоците (т.е. по пол, возраст, рурално/урбано, итн.); и
- iv. одредби за оценка од трета страна, кога е релевантно. Доколку има сериозни слабости кои влијаат на квалитетот на користените информации, корисникот ќе ги наведе импликациите и соодветно предвидените мерки за ублажување.

Следењето и известувањето, исто така, ќе треба да го земат предвид степенот до кој релевантните реформи и инвестиции го земаат предвид начелото „никој да не биде запоставен“ и придонесуваат за родовата еднаквост и зајакнувањето на жените.

Дополнително, корисникот се обврзува да осигури дека таквиот систем е независен и може да обезбеди ефективна одговорност и транспарентност во спроведувањето на буџетот на Унијата.

3. Комитетот за следење се составува од претставници на Комисијата, координаторот и други релевантни органи и тела на корисникот и, онаму каде што е релевантно, билатерални донатори, меѓународни организации, меѓународни финансиски институции и други засегнати страни, како што се граѓанското општество и организациите од приватниот сектор.
4. Претставник на Комисијата и координаторот копретседаваат со состаноците на комитетот за следење на Инструментот за реформи и раст.
5. Комитетот за следење се состанува најмалку еднаш годишно. *Ад хок* состаноци може да се свикаат и на иницијатива на Комисијата или на корисникот, особено за да се разговара за конкретни теми.
6. За да се осигури ефикасна координација за време на спроведувањето на Инструментот, претставници од Комисијата, од канцеларијата на координаторот и од другите институции на корисници, одржуваат редовни состаноци на техничко ниво за да разговараат за инвестициите и реформите во Реформската агенда кои можат да покренат конкретни предизвици за спроведување, и/или какви било значајни ризици за временската рамка за завршување на кој било чекор, особено кога тоа може да има импликации за временската рамка на поврзаното барање за ослободување на средствата.
7. Податоците од следењето собрани и обработени од корисникот ќе:
 - а. Влезат во полугодишен извештај за исполнувањето на условите за плаќање на Реформската агенда што ќе ги придружува сите барања за ослободување на средствата. Секој извештај ќе обезбеди точна сметка за спроведувањето на основните реформи мерени со соодветните индикатори (и сродните почетни вредности и квалитативни и квантитативни чекори).
 - б. Влезат во годишен извештај за севкупниот напредок на Реформската агенда во однос на постигнувањето на севкупните и специфичните цели на Инструментот, во согласност и со индикаторите вклучени во Реформската агенда, користејќи го образецот што ќе го обезбеди Комисијата. Ова ќе придонесе за годишното следење на Инструментот од страна на Комисијата, во согласност со член 25 од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449. Конечниот годишен извештај ќе го опфати целиот период на спроведување на Реформската агенда. Годишниот извештај се доставува заедно со Економската и реформската програма на корисникот, доколку е можно, најдоцна до 1 март секоја година. Годишниот извештај ќе ги исполни и барањата за известување утврдени во член 28 од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.

8. За да ѝ се овозможи на Комисијата да го надгледува Инструментот, корисникот ќе ги направи потребните аранжмани за да ѝ обезбеди на Комисијата целосен пристап до основните податоци од следењето.
9. Комисијата може да спроведе дополнителни оценки и преку свој персонал и/или преку независни консултанти ангажирани директно од Комисијата за независни прегледи за следење.

Член 26 Јазик

1. Сите извештаи, изјави, декларации и сметки поврзани со подготовката или спроведувањето на помошта во рамките на Инструментот ѝ се доставуваат на Комисијата на англиски јазик.

ЧЛЕН 27 ИНФОРМАЦИИ ВО КОНТЕКСТ НА ЕКС-ПОСТ ОЦЕНУВАЊА НА ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ ОД КОМИСИЈАТА

1. Корисникот ќе го олесни пристапот на Комисијата до засегнатите страни и до сите релевантни информации, вклучително и основните податоци од следењето, оценувањата и/или другите студии што корисникот може да ги спроведе во рамките на Инструментот, а кои се неопходни за Комисијата да го спроведе *екс пост* оценувањето како што е наведено во член 27 од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449 по декември 2027 година и до декември 2031 година.

НАСЛОВ VIII: ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

ЧЛЕН 28 ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

1. Оваа спогодба, по нејзиното потпишување од страните, влегува во сила на датумот на кој корисникот писмено ќе ја извести Комисијата за завршување на сите внатрешни постапки потребни за влегување во сила на оваа спогодба.
2. Спогодбата останува во сила сè додека не се завршат сите мерки финансирани во рамките на Инструментот, сите дејства неопходни за заштита на финансиските интереси на Унијата и сите финансиски обврски кои произлегуваат од спроведувањето на оваа спогодба меѓу страните.

ЧЛЕН 29 ИЗМЕНИ

1. Секоја измена на оваа спогодба меѓу страните се прави во писмена форма и може да биде во форма на размена на писма. Секоја таква измена ќе биде дел од оваа спогодба.

2. Секоја измена на оваа спогодба меѓу страните влегува во сила на датумот на кој корисникот писмено ќе ја извести Комисијата за завршување на сите внатрешни постапки неопходни за влегување во сила на измената.
3. Без да е во спротивност со ставовите 1 и 2 од овој член, Комисијата може еднострано да го измени секој анекс. Комисијата го известува корисникот за секоја таква измена.

Член 30 Суспендирање на Спогодбата

1. Спогодбата може да биде суспендирана во следниве случаи:
 - Комисијата може да го суспендира спроведувањето на оваа спогодба за финансирање доколку ЕУ или корисникот одлучи да го суспендира или прекине процесот на пристапување во ЕУ;
 - Комисијата може да го суспендира спроведувањето на оваа спогодба доколку корисникот го прекрши предусловот утврден во член 5(1) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, или обврската од оваа спогодба и/или од Спогодбата за заем;
 - Комисијата може да ја суспендира оваа спогодба доколку корисникот ја прекрши обврската во врска со почитувањето на човековите права, демократските начела и владеењето на правото или во сериозни случаи на корупција;
 - Оваа спогодба може да биде суспендирана во случаи на *виша сила*. „*Виша сила*“ е секоја непредвидлива и исклучителна ситуација или настан надвор од контролата на страните што ги спречува која било од нив да исполни некоја од нивните обврски, што не се припишува на грешка или небрежност од нивна страна (или на дел од нивните изведувачи, агенти или вработени) и се покажува несовладлива и покрај сета должна грижа. Дефектите во опремата или материјалот или доцнењето со нивното ставање на располагање, работните спорови, штрајковите или финансиските тешкотии не можат да се наведат како *виша сила*. Страната не се смета дека ги прекршила своите обврски доколку е спречена да ги исполни поради случај на *виша сила* за кој другата страна е соодветно информирана. Страната која се соочува со *виша сила* ја информира другата страна без одлагање, наведувајќи ја природата, веројатното времетраење и предвидливите последици од проблемот и ги презема сите мерки за намалување на можната штета. Ниту една од страните не е одговорна за прекршување на своите обврски од оваа спогодба доколку е спречена да ги исполни поради *виша сила*, под услов да преземе мерки за да се намали секоја можна штета.
2. Комисијата може да ја суспендира оваа спогодба без претходно известување.
3. Комисијата може да преземе какви било соодветни мерки на претпазливост пред да се изврши суспензијата.
4. Кога ќе се соопшти суспензијата, се наведуваат последиците за спроведувањето на Инструментот.

5. Страните продолжуваат со спроведувањето на оваа спогодба штом дозволуваат условите, со претходно писмено одобрение од Комисијата. Ова не е во спротивност со какви било измени на оваа спогодба што може да бидат неопходни за да се приспособи на новите услови за спроведување, или раскинување на оваа спогодба во согласност со член 31.

Член 31 Раскинување на Спогодбата

1. Доколку прашањата што довеле до суспензија на оваа спогодба за финансирање не се решени во рок од максимум 180 дена, која било од страните може да ја раскине оваа спогодба со претходно известување од 30 дена.
2. Без да е во спротивност со став 1, доколку во кое било време, Комисијата смета дека целта на оваа спогодба повеќе не може ефективно или соодветно да се исполни, оваа спогодба може да биде раскината со испраќање писмено известување во рок од 30 дена.
3. Без да е во спротивност со член 28(2), последиците од таквото раскинување врз спроведувањето на Инструментот може да се анализираат, онаму каде што е релевантно, и да се утврдуваат за секој случај одделно.

Член 32 КОМУНИКАЦИЈА И РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ

1. Комисијата го назначува Генералниот директорат за соседство и преговори за проширување, или кој било иден наследник на Генералниот директорат, како посредник за следење на спроведувањето на Инструментот и на оваа спогодба во име на Комисијата.
2. Секоја комуникација во врска со оваа спогодба се врши во писмена форма и на англиски јазик. Секоја комуникација се потпишува и се доставува како оригинален документ или скениран оригинален документ.
3. Секоја комуникација во врска со оваа спогодба се испраќа на следните адреси:

За Комисијата:

Европска комисија

Генерален директорат за соседство и преговори за проширување

Упатено до Директорот за Западен Балкан

Rue de la Loi 200 / Wetstraat 200, 1049 Bruxelles/Brussel, Белгија

E-posta NEAR-D@ec.europa.eu

За корисникот:

Влада на Република Северна Македонија

Министерство за европски прашања

Упатено до Министерот за европски прашања г. Орхан Муртезани

Кеј Пресвета Богородица 3

1000 Скопје

cabinet@sep.gov.mk

ЧЛЕН 33 ПРИМЕНЛИВО ПРАВО И ЈУРИСДИКЦИЈА

1. Оваа спогодба и сите обврски надвор од спогодбата кои произлегуваат од или во врска со неа се регулираат и толкуваат во согласност со правото на Европската Унија, дополнето каде што е потребно со луксембуршкото право.
2. Страните се обврзуваат секој спор што може да произлезе во однос на законитоста, валидноста, толкувањето или извршувањето на оваа спогодба да го покренат до ексклузивна јурисдикција на Судот на правдата на Европската Унија во согласност со член 272 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ).
3. Пресудите на Судот на правдата на Европската Унија се целосно обврзувачки и извршни од страните.
4. Комисијата може да ја изврши секоја пресуда во врска со став 3 од овој член добиена од Судот на правдата на Европската Унија, корисникот, во судовите на корисникот во согласност со постапките за признавање и извршување на одлуките на странски суд утврдени во законодавството на корисникот.
5. Корисникот неотповикливо и безусловно се откажува од кој било имунитет на кој има или може да добие право, во однос на себе или на своите средства, од правни постапки поврзани со оваа спогодба, вклучително, без ограничување, имунитет од тужба, пресуда или друг налог, од заплена, апсење или забрана пред пресудата, и од спроведување и извршување против неговите средства, до степен што не е забранет со задолжителното право.

Член 34 Аранжмани за обезбедување дополнителни информации

1. Комисијата има можност да побара дополнителни информации од корисникот пред следното барање за ослободување на средствата. Доколку корисникот не го испочитува овој рок, на Комисијата ќе ѝ се дозволи да не ги обработува барањата за ослободување на средствата додека не се обезбедат информациите.

ЧЛЕН 35 ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТ

1. Во согласност со член 11(7) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот се согласува Комисијата да ја достави Реформската агенда до Европскиот парламент и до Советот.
2. Во согласност со член 9(2) и член 17(4) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот се согласува дека Комисијата може да му стави на располагање на Европскиот парламент, на барање, копија од оваа спогодба и копија од Спогодбата за заем.

ЧЛЕН 36 АНЕКСИ

Следниве анекси се составен дел на оваа спогодба:

Анекс А: Модел за барањето за ослободување на средствата

Анекс Б: Модел за изјавата за гаранција

Анекс В: Пријавување за неправилности

Анекс Г: Дополнителни дефиниции за заштита на финансиските интереси на ЕУ.

Потписи

Оваа спогодба е составен од две оригинални копии на англиски јазик.

Потпишана, за и во име на корисникот, во Скопје, на 2.12.2024 година

од _____

г. Орхан Муртезани

Министер за европски прашања на Република Северна Македонија

Потпишана, за и во име на Европската Унија, во Брисел, на 22.11.2024 година

од _____

г-ѓа Валентина Суперти

Директор за Западен Балкан

АНЕКС А: МОДЕЛ ЗА БАРАЊЕТО ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

Место, датум

Амбасадор х

Делегација/Канцеларија на ЕУ во ххх

Хxxxxxxxxxxxx

Изјавувам дека, за спроведувањето на финансиската помош на ЕУ за [корисник на Инструментот за реформи и раст] во рамките на Инструментот за периодот (QX/YU), врз основа на мојата сопствена оценка и на информациите со кои располагаам, како и на приложените докази, исполнети се условите за плаќање наведени во Реформската агенда [корисник на Инструментот за реформи и раст] за следните чекори:

Реформа	Чекор	Финансиска вредност
1	1.1	ЕУР (X)
1	1.2	ЕУР (X)
		Вкупно

Врз основа на горенаведеното, барам износот од ЕУР (X) да биде достапен, ЕУР (Y) директно да се исплати во трезорот на [корисник на Инструментот за реформи и раст], а ЕУР (Z) да биде достапен преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), од кои ЕУР (A) во форма на заеми и ЕУР (B) во форма на неповратна поддршка¹⁰¹¹.

Приложувам оценка на секој чекор, потребните докази кои покажуваат задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори наведени во

¹⁰ Во согласност со правилата утврдени во членовите 16 и 17, секоја рата се вади од индикативните финансиски придонеси наведени во член 2 став 2, како што следува: а) 28,7 % од неповратната поддршка и 24,8 % од поддршката за заемот, во износ од 53,5 %, што ќе биде ставена на располагање преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ) и б) 46,5 % од поддршката за заемот директно да се насочува во трезорот.

¹¹ Претходен услов за исплата на заемот до Трезорот, кој треба да се насочува до ИРЗБ, е поднесувањето на потпишаниот аранжман за придонеси со ИРЗБ. Овој потпишан аранжман мора да се обезбеди пред да се обработат какви било исплати на заемот.

соодветниот анекс кон одлуката за спроведување на Комисијата¹² и други информации што се бараат според член 14 од Спогодбата за Инструментот.

Исто така, изјавувам дека мерките поврзани со реформите за кои претходно беше прогласено задоволително исполнување во претходните одлуки на Комисијата, не се уназадени од [*корисник на Инструментот за реформи и раст*].

(Место и датум на издавање)

Потпис на координаторот

(Име, презиме, звање или функција)

¹² [упатување на CID-број, датум]

верзија од 9 ОКТОМВРИ 2024 ГОДИНА

Анекси:

- 1) За чекорите поврзани со барањето за ослободување на средствата, резиме на **резултатите од проверките** со кои се обезбедува дека секоја мерка за спроведување на реформите и инвестициските проекти во рамките на Инструментот е соодветно спроведена во согласност со сите важечки правила, особено за спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и истрага и гонење на прекршоци кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот.

Резиме на ревизии обезбедени од релевантните органи, вклучително и идентификуваните слабости и преземените корективни дејства.

- 2) **Оценување на општите услови** (да се врши еднаш годишно - во вториот квартал (K2) од секоја година. Во случај на големи промени, оценувањето треба да се обезбеди заедно со секое барање за ослободување на средствата). Види АНЕКС

Анекс 1: Макроекономски извештај (на пр. ММФ и/или ЕКФИН, програми за економски реформи)

Анекс 2: Извештајот за напредокот на Владата за управувањето со јавните финансии (УЈФ), вклучително буџетската транспарентност и надзор

Анекс 3: Извештајот за напредокот во владините сектори, вклучително и за институционалниот напредок (т.е. систем за следење и оценување)

- 3) **Извештај на мисијата за надворешно следење (каде што е достапно)**

- 4) **Фише што ќе се користи за секој чекор:**

Наслов на чекорот	
Почетна вредност	
Краен рок на чекорот	[Месец/година]
Реални резултати	[Да се обезбеди детална анализа за исполнувањето на чекорот или оправдување за неисполнување на чекорот]
Обезбедени докази	[Да се наведе конкретниот извор на верификација што ги потврдува резултатите]
Јасен заклучок за постигнувањето на чекорот	[Целосно постигнат или не е постигнат/делумно постигнат (релевантно само на крајот на грејс-периодот)]

Упатство за делумно постигнати квантитативни чекори

За квантитативни чекори (т.е. објективно мерливи чекори) стапка на делумно исполнување дефинирана како ниво на постигнување помало од 100 % ќе гарантира делумно ослободување на средствата на крајот од применливиот грејс-период по долунаведените параметри:

- ⇒ 0 % исплата за ниво на постигнување помеѓу 0 % и 49 %;
- ⇒ 50 % исплата за ниво на постигнување помеѓу 50 % и 89 %;
- ⇒ 100 % исплата за стапка на постигнување од 90 %-100 % или повеќе.

Под услов чекорот да не биде исполнет пред крајниот рок, органите повторно ќе го поднесат чекорот до соодветните оддели на Комисијата за да го оценат на крајот од грејс-периодот. Делумните исплати ќе се вршат само по оцената на крајот на грејс-периодот. Доколку чекорот е делумно исполнет, тогаш горенаведените параметри се применуваат при пресметување на износот што треба да се исплати. Доколку чекорот е исполнет на ниво пониско од 50 %, тогаш средствата се задржуваат во согласност со важечките одредби (член 21 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449).

За квалитативни чекори или потчекори, делумно постигнување не е можно.

Упатство за обезбедување на доказите

Доказите што го придружуваат барањето за ослободување средства треба да:

- покажат задоволително исполнување на чекорот (нема потреба да се прикачуваат докази надвор од она што е потребно);
- имаат кратки, но јасни и уникатни имиња на датотека, кои јасно се однесуваат на засегнатиот чекор и се нумерирани, при што дозволуваат единствено упатување и покажуваат јасна индикација за нејзината содржина;
- вклучуваат релевантни идентификатори, како што се повикувањето на Службениот весник, датумот на објавување и членовите што укажуваат на влегување во сила (истиот формат за упатување на законските текстови треба да се користи во сите случаи);
- вклучуваат идентификација на потписникот/ците (функција, не имиња) и органот што тие го претставуваат, која било идентификациска низа од броеви и/или знаци и бројот на протоколот, доколку е даден (за документи кои не се правни), и да го носат регистарскиот број (на пример, катастарски документи, трговски регистар, регистар на бродови итн.) доколку фигурираат во каков било вид на официјален регистар;
- бидат придружени со линк до веб-страницата каде што се објавени доказите (или, во случај документот да е поставен на електронска платформа, да ја наведат платформата и секој референтен број што дозволува пристап до неа);
- бидат претставени на јасен и организиран начин, со јасни вкрстени упатувања на барањето што доказите треба да го потврдат;
- обезбедат разумно уверување дека се исполнети конститутивните елементи на чекорот – за таа цел, обезбедените докази треба да бидат примарен и директен

доказ што го покажува исполнувањето на релевантното барање; не се прифатливи лични изјави.

Задоволително исполнување на секој чекор треба да се оправда со обезбедување на официјални докази и документација. Ова треба да вклучува најмалку:

- збирен документ кој обезбедува јасна оцена за тоа како квантитативните или квалитативните чекори (вклучително сите конститутивни елементи) биле задоволително исполнети во согласност со одредбите наведени во описот на чекорот како што е предвидено во Реформската агенда и придружниот Анекс I;*
- за чекори кои бараат влегување во сила на законодавен акт: копија од објавувањето во службениот весник на соодветниот законодавен акт;*
- за чекори кои бараат донесување на стратегија/акциски план/патоказ/кој било друг јавен акт што не се смета за правен акт: копија од актот со кој формално се донесува стратегијата и линк до веб-страницата каде што може да се пристапи до стратегијата;*
- за чекори кои бараат издавање на извештај кој не е објавен: копија од внатрешниот или надворешниот извештај, како што е одобрено од надлежната инстанца (на пр. Министер, раководител на канцеларија, орган на управување ...);*
- за чекори кои бараат одредена инфраструктура/систем/услуга да стане оперативна: потврди за комплетирање на работите потпишани од изведувачот и надлежниот орган во согласност со националното законодавство со кои се докажува дека системот е воспоставен и оперативен, придружен со доказ дека ќе биде ставен во употреба (на пр. пристап на Корисниците до нови агенции);*
- ако за мерење на нивото на постигнатиот чекор е потребно упатување на официјални статистички податоци: јасно наведување на официјалните статистички извори;*
- кој било друг релевантен документ за кој се смета дека е релевантен за правно формално оправдување на задоволително исполнување на квантитативниот или квалитативниот чекор во согласност со одредбите од Реформската агенда и Анексот кон Реформската агенда.*

Изгледи за постигнување на чекорите потребни за следното ослободување на средствата

- Овој дел ќе даде оцена на изгледите за исполнување на чекорите за следното ослободување на средствата, врз основа на напредокот евидентиран погоре.*

АНЕКС Б: МОДЕЛ ЗА ИЗЈАВАТА ЗА ГАРАНЦИЈА

Јас, долупотпишаниот, [име, презиме], во својство на координатор

Изјавувам дека, за спроведувањето на финансиската помош на Унијата за [корисник на Инструментот за реформи и раст] во рамките на Инструментот за периодот XX/YY, врз основа на мојата сопствена оценка и на информациите со кои располагаам, особено резултатите од националната контрола и ревизорските системи опишани во Реформската агенда:

1. Средствата беа искористени за нивната намена како што е дефинирано во член 1(1) од Спогодбите за инструментот и за заем помеѓу Комисијата и [корисник на Инструментот за реформи и раст].
2. Информациите доставени со барањето за ослободување на средствата се целосни, точни и веродостојни; соодветно потврдувајќи дека квалитативните и квантитативните чекори се задоволително исполнети и дека ревизорската трага што го покажува постигнувањето на овие чекори е воспоставена.
3. Поставените системи за контрола ги даваат потребните гаранции дека обезбеденото финансирање е искористено во согласност со сите важечки правила, особено за спречување, откривање и корекција на измами, корупција, судир на интереси и неправилности.
4. Воспоставените аранжмани ги обезбедуваат неопходните гаранции дека обезбеденото финансирање не резултирало со двојно финансирање од Инструментот и од други програми или инструменти на Унијата, како и од други донатори.

Резиме на националните ревизии спроведени во врска со од § 1 до 4 погоре, со анализа на поврзаните слабости и преземените или планираните корективни дејства, ја надополнува оваа изјава за гаранција. [Во придружното резиме на ревизиите, не се откриени прекршувања во однос на измама, корупција или судир на интереси.] [Во придружното резиме на ревизиите, откриени се следните прекршувања во однос на измама, корупција или судир на интереси: (да се идентификуваат и да се наведат преземените корективни дејства)]

Потврдувам дека неправилностите идентификувани при конечните ревизорски или контролни извештаи за спроведување на Реформската агенда се соодветно коригирани и вратени од крајните приматели или се во тек на коригирање и враќање. Онаму каде што е потребно, недостатоците во контролниот систем нагласени во тие извештаи беа соодветно следени или се во процес на следење, особено за следните потребни корективни дејства: (доколку е соодветно, да се наведе кои корективни дејства сè уште се во тек, на датумот на потпишување на декларацијата).

Конечно, потврдувам дека не сум запознаен со какво било необелоденето прашање за угледот во однос на спроведувањето на програмата.

(Место и датум на издавање)

Потпис

(Презиме, име, звање или функција)

верзија од 9 ОКТОМВРИ 2024 ГОДИНА

АНЕКС В: ПРИЈАВУВАЊЕ НА НЕПРАВИЛНОСТИ

Клаузула 1 Дефиниција

За целите на известувањето за неправилности, вклучително и измама, се применуваат дефинициите наведени во Анекс Г, за заштита на финансискиот интерес на Унијата.

Клаузула 2 Пријавување на неправилности

- (1) Корисникот, без одлагање, до Комисијата пријавува какви било неправилности, вклучително и сомневања за измами, измами, корупција и други незаконски активности, кои биле предмет на примарно административен или судски наод и ја информира за напредокот на административните и правните постапки.

Не се пријавуваат неправилности за износ помал од 300 ЕУР во придонесот на ЕУ. Оваа одредба не се применува за неправилности што доведуваат до поведување административни или судски постапки на национално ниво со цел да се утврди присуство на измама или други кривични дела.

Во тој извештај, корисникот во сите случаи ги дава следните детали:

- а) името и бројот на засегнатата програма/акција;
- б) идентитетот на вклучените физички и правни лица или на кои било други субјекти учесници и нивната улога;
- в) идентификацијата на регионот или областа каде што е извршена операцијата, користејќи соодветни информации;
- г) одредбите кои се прекршени;
- д) датумот и изворот на првата информација што доведува до сомневање дека е сторена неправилност;
- ѓ) природата, целите и материјалните постапувања и практики што се користат при извршување на неправилноста;
- е) каде што е соодветно, дали практиката предизвикува сомневање за измама;
- ж) начинот на кој е откриена неправилноста;
- з) каде што е соодветно, вклучените земји членки и/или трети земји;
- с) периодот во кој или моментот во кој е направена неправилноста;
- и) датумот на кој е утврден примарниот административен или судски наод за неправилноста;
- ј) вкупниот износ на подобни расходи наведен со придонесот на Унијата, придонесот на корисникот и приватниот придонес;

- к) расходите погодени од неправилноста наведена со придонесот на Унијата и придонесот на корисникот;
 - л) износот што би бил неоправдано платен доколку не била идентификувана неправилноста според придонесот на Унијата и придонесот на корисникот;
 - љ) природата на неправилниот расход;
 - м) суспензијата на плаќањата, каде што е применливо, и можноста за враќање на средствата;
 - н) каде што е применливо, причините за секое отстапување од постапките за враќање на средствата;
 - њ) каде што е применливо, целосниот број на ОЛАФ/ЕППО-предметот.
- (2) Кога некои од информациите наведени во став 1, а особено информациите за практиките користени при извршувањето на неправилноста и начинот на кој е откриена, не се достапни или треба да се коригираат, корисникот ѝ ги доставуваат информациите што недостасуваат или точните информации на Комисијата без одлагање.
- (3) Доколку релевантните национални законски одредби предвидуваат доверливост на истрагите, соопштувањето на информациите е предмет на овластување на надлежниот трибунал или суд.

Клаузула 3 Информации за казните

- (1) Корисникот ѝ доставува на Комисијата без одлагање, во врска со кој било претходен извештај направен според клаузула 2, детали во однос на започнувањето, завршувањето или напуштањето на какви било постапки за изрекување административни или кривични казни поврзани со пријавените неправилности, како и со исходот на таквите постапки.
- Во однос на неправилностите за кои се изречени казни, корисникот исто така наведува:
- а. дали казните се од административна или кривична природа;
 - б. дали казните произлегуваат од прекршување на правото на Унијата или правото на корисникот;
 - в. одредбите во кои се пропишани казните;
 - г. дали е утврдена измама.
- (2) На писмено барање на Комисијата, корисникот обезбедува дополнителни информации за конкретна неправилност или група неправилности.

Клаузула 4 Електронско известување преку системот за управување со неправилности (ИМС)

Информациите наведени во клаузулите 2 и 3 се испраќаат на англиски јазик, по електронски пат, користејќи го Системот за управување со неправилности (ИМС) воспоставен од Комисијата за оваа намена.

Клаузула 5 Употреба на информации

Комисијата може да користи какви било информации од општа или оперативна природа, доставени од Корисниците на Инструментот според овие одредби, со цел да изврши анализа на ризик, исто така користејќи поддршка од информатичката технологија, и може, врз основа на добиените информации, да изготвува извештаи и да развие системи за поефикасно да се идентификуваат ризиците. ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО може да ги користат информациите според нивните овластувања.

Клаузула 6 Употреба на еврото

Еврото се користи како валута за пријавување на неправилности. [Ако е применливо: корисникот ги претвора износите на расходите направени во сопствена валута во евра. Тие износи се претвораат во евра со помош на месечниот сметководствен девизен курс на Комисијата во месецот во кој е регистриран расходот. Девизниот курс Комисијата го објавува по електронски пат секој месец.

Кога износите се однесуваат на расходи евидентирани на сметките на органите на корисникот во период подолг од 1 месец, може да се користи девизниот курс во месецот во кој последен пат е евидентиран расходот. Кога расходите не се евидентирани на сметките на органот на корисникот, се користи најновиот сметководствен курс објавен по електронски пат од Комисијата.]

Клаузула 7 Заштита на лични податоци

- (1) Корисниците на Инструментот за реформи и раст и Комисијата ги преземаат сите неопходни мерки за да спречат какво било неовластено откривање или пристап до информациите наведени во клаузулите 2 и 3.

Информациите наведени во клаузулите 2 и 3 не смеат да се испраќаат до други лица освен оние во корисникот или во институциите, агенциите, канцелариите и телата на Унијата чии должности налагаат да имаат пристап до нив, освен ако корисникот што ги дава таквите информации изречно се согласил.

- (2) Сите лични податоци вклучени во информациите од клаузулите 2 и 3 се обработуваат само за целта наведена во тие одредби.

АНЕКС Г: ДОПОЛНИТЕЛНИ ДЕФИНИЦИИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ЕУ

За целите на заштита на финансиските интереси на Унијата, се применуваат следните дефиниции:

„Грешка“ е ненамерни службени и технички грешки направени од органите на корисникот или од примателот на помош во рамките на Инструментот.

„Неправилност“ е секое прекршување на одредба од важечките правила и договори кои произлегуваат од дело или пропуст од економски оператор или органите на корисникот, што има, или би можело да има штетно влијание врз општиот буџет на Унијата со наплата на неоправдана расходна ставка на општиот буџет.

„Економски оператор“ е секое физичко или правно лице, вклучително и јавен субјект или група такви лица, кое нуди снабдување производи, изведување работи или давање услуги или снабдување со недвижен имот.

„Системска неправилност“ е секоја неправилност која може да биде од повторлива природа, со голема веројатност да се појави во слични видови операции, што произлегува од сериозен недостаток во ефективно функционирање на системите за управување и контрола, вклучително и неуспех да се воспостават соодветни постапки во согласност со важечките правила.

„Измама во однос на расходите“ е секое намерно дело или пропуст во врска со:

- употреба или прикажување лажни, неточни или нецелосни изјави или документи, што има ефект на незаконско присвојување или неправилно задржување на средства од општиот буџет на Унијата или буџети управувани од, или во име на, Европската Унија;
- неоткривање информации, при што се крши одредена обврска со ист ефект;
- погрешна примена на таквите средства за цели различни од оние за кои тие првично биле доделени.

„Сомневање за измама“ е неправилност што доведува до поведување административна или судска постапка на национално ниво со цел да се утврди присуството на намерно однесување, особено измама, како што е наведено погоре.

„Активна корупција“ е намерно делување на лице кое директно или преку посредник, ветува, нуди или дава корист од каков било вид на јавен службеник, за него или за трето лице, за да делува или да се воздржува од делување во согласност со неговите обврски или да ги врши неговите надлежности на начин што ги оштетува или е веројатно да ги оштети финансиските интереси на Унијата.

„Пасивна корупција“ е намерно делување на јавен службеник, кој директно или преку посредник, бара или прима корист од каков било вид, за себе или за трето лице, или прифаќа ветување на таква корист, со цел да делува или да се воздржи од делување во согласност со своите обврски или да ги врши неговите надлежности на начин што ќе ги оштети или веројатно ќе ги оштети финансиските интереси на Унијата.

„Судир на интереси“, во согласност со член 61 од Финансиската регулатива, подразбира дека непристрасното и објективно вршење на функциите на лице вклучено во спроведувањето на финансиската поддршка во рамките на Инструментот е компромитирано од причини кои вклучуваат семеен, емоционален живот, политички или национален афинитет, економски интерес или кој било друг директен или индиректен личен интерес. Судир на интереси вклучува ситуации кои објективно може да се сфатат како судир на интереси.

„Примарен административен или судски наод“ е прва писмена оценка од надлежен орган, било административен или судски, заклучувајќи врз основа на конкретни факти дека е сторена неправилност. Ова не е во спротивност со можноста овој заклучок последователно да треба да се ревидира или повлече како резултат на развојот на настаните во текот на административната или судската постапка.

Дефинициите наведени во овој член не се толкуваат како воведување нови видови кривични дела во Кривичниот законик на Корисникот, ниту негови измени.

Верзија од 9 Октомври 2024 година